

Izhaja v Trstu
Vsak petek od 5. pop.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.
Uredništvo in upravnstvo
ul. del Lavatolo
št. 11.
Telefon 18-87.

NARODNI DELAVEC

Posamezna št. se
prodajajo po 6 stot.
Inserati se računajo
na milimetre v širo-
kosti na kolone, in
sicer po 8 stot. za
vsaki mm. Za več
nego 10kratno obja-
vo pa po dogovoru.
Naročnina za celo
leto K 4.—; za pol in
četrt leta razmerno.

Glasilo „Narodne delavske organizacije“ in „Zveze jugoslovanskih železničarjev“.

1910

Naš prvi majnik.

Poslovala se je zima s svojimi krutim mrazom, svojim težkim snegom, svojim blestečim a vse življenje ubijajočim ledom. Zapihale so tople sapice pomladne, vzkliklo je iz nanovo oživelih tal novo življenje, ki obračajoč svoj obraz k oživljajočemu solncu, kipi kvišku, da poraste in doraste ter obrodi sad, lep, dober. Ali pa bo doseglo to novo življenje svoj cilj? Ali ga ne bodo ugonobili črni oblaki, ki jih bo porodilo vroče poletje, ali ga ne bo uničila ledena toča, ali bo preživelo udarec poletne nevihte, ki bo zahrumela nad njim?

Kakor krut zimski mraz je prevevalo narodno delavstvo prepričanje, da ga ni človeka, ki bi se zmenil za slovenskega reveža trpinadelavca, ki bi umeval njegov težki, neznosni položaj. Tujec ali domačin, oba sta videla v delavcu le stvor, ki bodi uprežen noč in dan, samo da raste in raste njuno blagostanje.

Kakor težak sneg, ki tudi najtrdnjšemu hrastu lomi vejo za vejo, je ležala na našem delavstvu bridka zavest, da se muči in trudi le v blagor drugim, da živi in umira za druge, le sam zase ne, ne zase niti za svojce. In ta bridka zavest je lomila vejo za vejo, mož za možem je padal in se izgubljal tjakaj, kamor so se že izgubili vsi oni, ki so izgubili vero v domačijo in ljubezen do nje.

Kakor lesketajoč kristalen led jih je oklenilo mednarodno brezdomovinstvo s svojimi blestečimi obljubami, oklenilo jih je in morilo v njih vse, kar jih je nekdanj vezalo na njihov dom in rod, na jezik, ki ga jih je učila mati, na brate sotrpine.

Umirali so.

Zapihale pa so tople pomladne sapice preko slovenskega delavstva in obudile slovensko delavstvo v novo življenje. Vzklikla je v narodnem delavstvu misel, velika misel svobode, enakosti, bratstva, žnjo pa tudi druga, misel

združitve, krepke bratske združitve — porodila se je „Narodna delavska organizacija“.

Poslovil se je mraz, skopnel je sneg, raztopil se je led — narodno delavstvo je vstalo, da z združenimi svojimi močmi, ramo ob rami stopi v boj za svoje pravice. Obračajoč svoj pogled k oživljajočemu solncu svobode je storilo narodno delavstvo svoj prvi skupni korak v svet z odločnim namenom, da bo pod zastavo enakosti in bratstva korakalo naprej do svojega cilja, k popolni svobodi.

Porodila se je „Narodna delavska organizacija“ in združila v sebi narodno delavstvo. In krepko je porastla. Ali pa bo tudi dorastla, ali bo obrodila sad, kakoršnega pričakuje od nje narodno delavstvo? Ali je ne bodo uničile nevihte, ki bodo prihrule nad njo, ali je ne bodo ugonobili črni oblaki, ali je ne bo pobila v tla ledena toča?

„Narodno delavstvo ve, da ima ono samo in njegova organizacija dovolj sovražnikov, odkritih in prikritih, ve, da čakajo njegove organizacije še težke borbe, ali narodno delavstvo tudi ve, da je v združenju moč, da je v njegovem združenju sila, ki bo odbila vse napade sovražnikov, ve, da bo šel preko organizacije le tisti, ki bo prej stopil preko njegovih prsi, preko njegovih krepkih prsi, katerih je tisoče in tisoče, katere so pa pripravljene, da odbijejo vse in vsakogar. In v tej zavesti svoje moči, v tej krepki samozvesti praznuje narodno delavstvo veliki praznik svojega probujenja, veliki praznik svojega dela, svoj prvi majnik, da se povesele svoje osvoboditve, da se poraduje na svojem porastu in napredku, da se navduši za nadaljno težko, vztrajno, samozavestno in smotreno delo.

Bratje! Podajmo si roke! Proslavimo svoj prvi majnik svečano, dostojno; velik je to dan, bodimo ga vredni! Potem pa zopet na delo, naprej k napredku, kvišku k svobodi!

Z mednarodnega trga dela.

V mesecu februarju 1910 je bilo prostih mest v celem 64.989 in za delo se je oglasilo 105.115 delavcev. Izposredovalo se je delo 40.544 delavcem. To znači, da je dobilo dela 31% brezposelnih delavcev. Šele vsak tretji delavec je dobil delo, polni dve tretjini delavcev ste pa ostali brez dela.

S tem dejstvom je popolnoma označen trg dela v Avstriji v začetku letošnjega leta. Razmere za delavstvo na tem trgu torej niso ugodne. To je razvidno tudi iz dejstva, da je bilo lani nameščenih 36, letos pa samo 31 odstotkov delavstva in da se je napram lani poslabšalo razmerje med ponudbami in povpraševanjem. Število povpraševanj po delu je mnogo večje, kakor pa število prostih mest. Število izposredovanih mest pa se je pomnožilo skoraj popolnoma nepomembno. Razmerje med ponudbami in povpraševanjem je bilo slabše kakor v mesecu januarju 1910 in tudi slabše, kakor v februarju prejšnjega leta. Na vsaki dve prosti mesti so pripadali več kot trije delavci, ki so iskali dela. Kar zadene obrt, je porastla v mesecu februarju potreba delavnih moči za 6 odstotkov, število oglašanih delavnih moči pa za 1 odstotek. Posledica temu je bila, da se je razmerje med ponudbami in povpraševanjem v mesecu februarju nekoliko zboljšalo, toda v zvezi s tem sta prišla na vsako prosto mesto dva delavca, ki sta iskala dela.

Neugodne razmere, ki so zavladale pri nas na trgu dela, so zlasti občutne v takozvani veliki industriji. Železne tovarne in premogokopi se pritožujejo na slabo kupčijo, tekstilna industrija se nikakor ne more iznebiti redukcije proizvodnje. Izdelovalnice železniških vozov nimajo potrebnih državnih naročil. Tudi tovarne strojev nimajo posla, kakor bi bilo želeži.

Vzroki tej slabi konjunkturi so razni. Pred vsem je vzrok notranjepolitična razoranost, potem slabo državno gospodarsko stanje, katero ne dovoljuje dovoljnih državnih investicij, glavni vzrok pa je vseobčna draginja, katera sili prebivalstvo, da kolikor mogoče skrajša svoje potrebe in s tem odjema obrti in trgovini tla, iz katerih naj črpa življensko moč. Brez močne, stalno rastoče domače potrebe se obrt ne more dobro razvijati.

V Nemčiji je zavladalo enako mrtvilo. V premogovni industriji je bilo v začetku leta opaziti, da se manjša odjemanje s strani industrijalcev in zasebnikov. Enako je bilo tudi pri rjavem premogu. V železni industriji so bile zadovoljivo zaposlene livarne, zato so pa nekatere tovarne strojev tožile o pomanjkanju dela. Zaposlenost tekstilne industrije je silno valovala. V stavbnih obrtih se razmere niso nič izpremenile. Pivovarne niso bile v polnem obratu. Od 1. januarja pa do 1. februarja je padlo število delavstva, podvrženega bolniškemu zavarovanju in torej nameščenega, za 5915 oseb. Število uspešnega delavstva se je torej znatno zmanjšalo.

Na Angleškem razmere uposlenosti niso bile v mesecu januarju 1910 tako dobre, kakor meseca decembra minulega leta. V ladjedelnicah in tovarnah strojev je sicer zboljšanje razmer potrajalo, a zato so se skoro v vseh strokah tekstilne industrije razmere poslabšale. V stavbnih obrtih in tiskarski industriji je pokazala svoje učinke sezona. V primeri z lanskim letom izkazuje skoraj vsaka glavnejša stroka industriji boljše zaposlenost. To je razvidno tudi iz izkaza angleškega izvoza. Angleški izvoz se je zvečal prve tri mesece letošnjega leta za 12.154.372 funtov sterlingov, torej za 13,6 odstotkov. Angleške strokovne organizacije delavske so izkazale koncem meseca januarja 6,8 odstotkov brezposelnega delavstva. Proti prejšnjemu mesecu je to popolnoma nepomembno poslabšanje.

Tudi na Francoskem se je število nezaposlenega članstva delavskih sindikatov za nekoliko zvišalo. Brez posla je bilo 7,5 odstotka delavcev, dočim jih je bilo brezposelnih prejšnji mesec samo 7,3 odstotka. Proti lanskemu letu je brezposelnost zelo padla. V pariškem vrtnarstvu je zaposlenost zadovoljiva. V stavbnih obrtih se je delo občutno skrajšalo. Bombaževa industrija je bila ogrožena z brezposelnostjo vsled visokih cen surovin. V svilni industriji razmere niso bile stalne; tupatam je bila zaposlenost zadovoljiva, tupatam zopet slaba. Oblačilna industrija je imela v začetku leta svojo mrtvo sezono. V kovinski industriji se razmere v celoti niso znatno izpremenile. V rokavičarski obrti je zaposlenost vobče zadovoljiva. Povodenj

je v celoti koristila produkciji. Gradi se cela vrsta novih stavb in se daje stem delavstvu prilika za delo. Nekaj stotin milijonov frankov kroži v obliki mezde in zasluzka. Predznaki zboljšanja razmer v proizvodnji so številne stavke.

V Združenih državah ameriških se je industrija skoraj popolnoma dvignila do normalnih razmer. Znatno je k temu pripomogla reforma carinskega tarifa, katera je stem, da varuje domače proizvode, privedla do raznih nesporazumljenj z državami, s katerimi je severoamerikanska republika v trgovski zvezi. Rekordna lanska bogata žetev je vplivala kakor blagodejen dež na vse stroke industrije. Tudi letos se pričakuje dobra žetev. Zboljšanje proizvodnih razmer privablja v povečani meri izseljence v Ameriko, v zvezi s tem, da so se predpisi v zadevi priseljencev znatno poostriili.

Izkazi posredovalnic za delo v Belgiji izkazujejo, da se je razmerje med povpraševanjem po delu in prostimi mesti v začetku letošnjega leta zboljšalo, zlasti v primeri z lanskim letom. Na sto ponudb (delodajalcev) je prišlo letos 201 vprašanje, medtem ko je bilo lansko leto v tem času 330 vprašanj. Tudi iz izkazov delavskih strokovnih organizacij je razvidno, da je brezposelnost v Belgiji letos mnogo manjša kakor pa lani.

Iz navedenih situacijskih poročil je razvidno, da se je na mednarodnem trgu dela pokazalo znatno oživljenje, katero se pa ne kaže povsod enakomerno intenzivno. Amerika v tem oziru daleč nadkriljuje Evropo. Poznavalci razmer trdijo, da se kažejo za Ameriko najsijajnejše konjunkturalne napredke, Evropa napreduje počasneje in morda tudi sigurnejše. Treba je pač delati nato, da ob splošnem oživljenju mednarodnega trga dela Avstrija ne bo zavzemala zadnjega mesta.

Ako se z ozirom na vse to še ozremo na naš Trst, moramo reči, da Trst v današnjem času pač res zavzema zadnje mesto v tem pogledu. V Trstu so razmere sedaj tako neugodne, kakor že dolgo časa niso bile. Vse delo nekako stoji in zlasti veliki obrti, ladjedelnice so skoraj brez dela. V luki je ravnotako vse mrtvo in gotovo zadenemo pravo, ako trdimo, da je do 15% delavstva brez rednega zasluzka. In kakor je videti, se te razmere v par mesecih še ne bodo izpremenile in pričakovati je zboljšanja šele meseca avgusta in septembra.

Odlomek Kopačevstva.

Napisal je torej Kopač besede: »Naša organizacija se smatra za edino upravičeno zastopnico železničarskih interesov nasproti kapitalističnemu izkoriščevanju, ker je splošno avstrijska in stoji na edino pravilnem stališču razrednega boja«.

Torej Kopačeva organizacija je edino upravičena zastopnica železničarskih interesov! Koliko to odgovarja resnici, smo pojasnili že v zadnji številki. Za danes naj pogledamo nekoliko to Kopačev »edino pravilno stališče razrednega boja«.

Da, res je, edino pravilno stališče vsake delavske organizacije, in taka je tudi vsaka železničarska organizacija, saj so njeni člani sami delojemalci, če izvzamemo morda Kopača, ki se je od železniškega delojemalca povzpela na tajniško mesto rdečih železničarjev, dasiravno kakor smo že rekli, z železnico nima prav nič opraviti, edino pravo stališče je — razredno stališče, saj si drugačega človek ne more misliti. Delodajalec in delojemalec sta razredno ločena, interesi delojemalca so povsem drugačni, kakor pa interesi delodajalca. Samo po sebi je umljivo, da mora organizacija delojemalcev zastopati edino le interese delojemalcev, ne pa nasprotno, interese delodajalcev. Toda stem pa še ni rečeno, da bi stališče, ki ga sama po sebi mora zavzemati organizacija delojemalcev, to razredno stališče moralo biti obenem bojno stališče vselej in v vsakem slučaju, kakor to zahteva socialni veleum Kopač.

Stvar razmer je, stvar organizacijske taktike je, ali naj organizacija zavzame v tem ali onem slučaju bojno stališče, boj se napove in bojuje tedaj, kadar je v resnici potreben, ne pa tjavendan, ne pa da bi si organizacija že kar naprej predpisala kot edn način dosege »svoje« namena, varstva in obrambe interesov svojih organizirancev, boj in edino le boj, ako se ti interesi dajo obravnati in obrniti tudi na drug način, pri katerem se ni bati izgube za delojemalce, kakoršne

pa je, ali večje ali manjše, pričakovati pri vsakem boju, tudi ako se doseže zmaga. Boj je zadnje sredstvo, tako pravi vsak pameten in previden socialni politik, tako pravijo tudi socialisti sami, seveda pametnejši, kakor pa je kak Kopač, kateremu se le hoče boja in zopet boja. Stari socialist Kopač se nam zdi, kakor otroci, ki se gredo Indijancev. Ti stoje tudi vedno na stališču boja in so potem ponosni, če pridejo raztrganih hlač in razpraskanih lič domov, kjer pa jih čaka — šiba.

Tako se je večkrat že tudi zgodilo Kopaču. Vedno le boj in boj, zato so se pa tudi naveličali njegovi lastni pristajači dan za dnevom nositi svojo kožo naprodaj za nič in zopet nič, in obrnili so hrbet svojemu trmoglavemu vojskovodji, ki pač lahko kriči: »na vojsko, na vojsko!«, ko brez skrbi tiči na varnem v ulici Boschetto in mu ne more nihče do živega, dočim so pa v resnici tepeni tisti železničarji, ki so sledili Kopaču in njegovemu lahkomišelnemu hujskanju na boj!

Z. J. Ž. kot organizacija železniških delojemalcev stoji sama po sebi kot taka na razrednem stališču, nikakor pa ne na principielnem stališču boja, temveč smatra boj, kakor vsak drug pameten človek, za zadnje sredstvo v dosegu svojih namenov in uporablja to sredstvo le v skrajni sili, ker noče z lahkomišelnim ravnanjem nikomur škodovati, najmanj pa svojim članom.

Ako pa smatra sodrug Kopač vsako ponižno in skromno prošnjo, ki jo odpošlje na železniško ravnateljstvo, ali pa parurno postajanje pred kakimi ministrskimi vrati, ali pa celo takoičenovano »pucanje kljuk« po raznih železniških uradih ter obrekovanje in denunciranje železničarjev, ki niso socialisti demokrati za — razredni boj, no, potem mu pa častitamo njemu in njegovim sodrugom k k takemu »edino pravilnemu stališču«.

Na stališču takega razrednega boja pač Z. J. Ž. ne bo stala nikdar, šla pa bo v boj vedno in vselej, kedar bo to treba, za koristi svojega članstva z vsemi svojimi silami, in da mora ta boj biti edino le razreden, je umevno tako samo po sebi, kakor je umevno samo po sebi, da je Z. J. Ž. organizacija delojemalcev, ne pa delodajalcev.

Ako pravi Kopač, da Z. J. Ž. »goji separatistične in šovinistične težnje, da se je odcepila od soc. demokratske organizacije in s tem porušila delavsko solidarnost, da še dandanes seje med železničarje razdor in ne deluje „z nami“ vzporedno marveč „proti nam“ in stem proti železničarskim interesom«, pa pravimo le: Kopač, potrkaj se na svoje grešne prsi in reci: kriv sem, zelo sem kriv!

Kako more govoriti Kopač o kaki odcepitvi?

Z. J. Ž. so ustanovili železničarji, ki socialnimi demokrati niso bili nikdar niti v najmanjši zvezi. Ako so se tem pridružili drugi železničarji, ki so izstopili iz socialne demokracije, ker so uvideli, da jim socialistična organizacija ne samo nič ne koristi, temveč celo škoduje, ker so uvideli, da so vse socialnodemokratične obljube le prazne pene, da vlada v tej organizaciji le strankarska strast, le pohlepnost po gospodovanju, le pohlepnost po delavskih kračarjih. Če so taki železničarji pristopili Z. J. Ž., če so spoznali, da je Z. J. Ž. po njihovem mnenju resnična, prava zastopnica koristi jugoslovanskega železničarja, če jih je Z. J. Ž. sprejela za svoje člane, ali se je zato Z. J. Ž. odcepila od socialne demokracije, pri kateri nikdar ni bila? Kopač, Kopač, zdi se nam, da ni vse v redu v tvoji prečastiti glavi! Kdor vidi odcepljenje tam kjer sploh ni celote, od katere bi se kaj moglo odcepiti, kdor smatra za odcepljenca tistega, ki se ni odcepil od nikoder, ker je samorasel, tak človek naj pač hitro popraša zdravnika za svet, da mu ne začne prihajati hujše.

Ako vidi Kopač v dejstvu, da železničar, ki čuti narodno, nikakor ne uvidi potrebe, da bi mesec za mesecem, leto za letom nosil svoj težko prislužen denar v nenapolnjive socialnodemokratične blagajne, da se maste potem žnjim njegovi najljubši nasprotniki, ki mu izpred ust odžirajo kruh na njegovih domačih rodni tleh, ako vidi Kopač v tem dejstvu separatizem in šovinizem, naj ga le vidi, nimamo prav nič proti temu. Vprašali bi pa Kopača, kako imenujejo ljudje, ki imajo možgane v glavi ravnanje, ako kdo odkloni skupni nastop za skupno korist samo iz strankarske strati, ali pa le zato,

ker ne more potem sam vsega dobička vtakniti svoj žep?

Tako ravnanje imenujejo ljudje z malo besedo separatistično, z malo hujšo šovinistično, a edino pravi izraz zato pa je: nesramno samogoltno, in brezprimere podlo, ako dotičnik to očita onemu, ki je ponudil skupno delovanje.

Kopač, kje je tu »kršenje delavske solidarnosti?« Ali pri nas, ki smo vam ponudili skupno delo, ali pri Vas, ki ste odbili našo ponudbo in ta svoj čin »delavske solidarnosti« v svojem »železničarju« zabelili po svoje s podlimi podtikanji in sumničenji ter samo Vas vrednili po svokami?

Slep, na obe očesi slep, in na obe ušesi gluha mora biti socialni demokrat, ki iz tega ravnanja ne razvidi, kako globoko je padla socialna demokracija, prav po takem nesmiselnem, naravnost glupem ravnanju svojih voditeljev. Ali more še kak delavec sploh, posebno pa še kak stanovsko zaveden železničar le trohico zaupanja imeti do človeka, kateremu je strankarska strast tako prevzela um, da že kar blede samega strankarstva in niti ne ve, kedaj s peto bije v tla koristi svojih lastnih pristajev. Kje naj najde Kopač le enega železničarja magari socialnega demokrata, ki mu bo verjel, da se pravi to delati za koristi železničarjev, ako se zavrača skupen nastop, in da dela tisti proti železničarskim interesom, ki ponuja skupno delo!

In ta kunstna glavica Kopač gro in se še pritožuje, da Z. J. Ž. ni priobčila prvotno vseh teh njegovih brezsmiselnih bedarij, ki njega samega tako strahovito tolčejo po njegovih lastnih zobeh. Hvaležen naj bi ji bil zato, da ga ni razkrinkala pred njegovimi lastnimi pristajši, ki se pač ne morejo veseliti takega brezglavega ta nika.

Ker nas je pa sam v svoji brijtnosti prisilil, da smo iznesli na dan to remekdelo njegovega socialnega veleuma, naj se potem ne jezi, ako mu bo zato prvi njegov sodrug, ki ga sreča, očital — »pamet«!

.. ZVEZA .. JUGOSLOVANSKIH ŽELEZNIČARJEV. I. majnik.

Kdo se ne veseli tega dneva, ki pomenja vsakoletni prepoved narave, in rekli bi, tudi človeškega življenja. I. majnik, kate i nas vabi v krasno ozelenelo naravo, ki nas vabi iz naših zaduhlih mestnih stanovanj. Prvi majnik, katerega pričakuje mlado in staro z nekakim tihim veseljem in izvabi mlado in staro na majnikov izlet.

In ta vsakoletni prepoved narave, ta dan veselja mladih in starih, dan, na katerem se prireajo po velikih mestih cvetlični korzi od ljudi, ki so obdarjeni z vsemi človeškimi blagari, ta dan je sčasoma vzbudil tudi v »nižjih« slojih čut prepovedi in to posebno v delavstvu, katero je proglasilo I. majnik kot praznik delavstva, kot znamenje prepoveda socialnega življenja proletarijata.

K proletarijatu pa se moramo šteti tudi mi železničarji, poduradniki, uslužbenci in železniški delavci, kajti naše socialno stanje nam dovoli le najskromnejše življenje, šteti se moramo k proletarijatu, kar žalibog le preveč občutimo.

In v tem našem trpljenju hočemo se pridružiti praznovanju I. majnika. Mi slovenski železničarji v Trstu pa se pridružimo na ta naš praznik »Narodni delavski organizaciji«, katera praznuje I. majnik kot znak prepoveda slovenskega delavstva, slovenskega proletarijata v Trstu na slovesen način s predpoldanskim velikim shodom in popoldansko veliko ljudsko veselico na prosornem zelenem travniku na Opčinah.

In I. majnik 1910 naj ima še poseben pomen za nas slovenske, oziroma jugoslovanske železničarje, ki smo se prebudili iz dolgoletnega zimskega spanja, ki smo se prepovedili in vzrasli kot nova sveža veja na slovenskem debilu. Da, I. majnik 1910 naj bode tudi za nas jugoslovanske železničarje znak prepoveda, ki smo se iztrgali iz verig mednarodnosti, ki smo stem zbrisali iz sebe sramotni znak narodnega izdajstva, ko smo prej leta in leta zasramovali sami sebe in naš rod.

Jugoslovanski železničarji! Vrzimo se vsi v naročje matere Slovenije, ki je nas rodila in ki bode ponosna na prepoved jugoslovanskih železničarjev.

Javni shod Z. J. Ž.

Za dne 26. sklicanega javnega shoda se je udeležilo prav lepo število slovenskih železničarjev, kar ravno je bil sklican radi zaprek pri naročitvi dvorane v zadnjem katu. Na dnevnem redu je bilo: 1) poročanje o vprašanju stanarine in draginjske doklade delavcem za Trst; 2) plače prožnih delavcev v južne železnice v Trstu; 3) bolniška blagajna južne železnice in 4. slučajnosti.

V zadevi stanarine je poročal predsednik Z. J. Ž. in omenjal, da sta se vršila v tej zadevi že dva shoda, to je 19./10. in 29./12. l. l. in je dalo c. kr. železniško ministristvo na tozadevno resolucijo nepovoljn odgovor in je reklo, da oziroma na dano doklado za Kras ne more dovesti povišanja stanarine za Trst.

Ker je ostalo c. kr. žel. ministristvo gluho, je očitno, da je tukaj treba odločnega skupnega priiska in se je odbor „Zveze jugoslovanskih železničarjev“ obrnil tozadevno vsled sklepa na javnem shodu dne 29. decembra l. l. na „Strokovno tajništvo socijalno-demokratske organizacije železničarjev“ v dobri nadi, da bode pripravljen za skupni nastop, ker so tudi interesi v zadevi stanarine in draginjske doklade delavcem skupni. Ali varali smo se hudo v tej naši nadi, ker strokovno tajništvo socijalističnih železničarjev ima pred očmi vse kaj drugega, kakor pa koristi slovenskih železničarjev. Njemu je le za strankarstvo in samodržstvo, in ako bi pri tem moral tudi izginiti zadnji Slovenec pri železnici in bi nam pojedli naš domači kruh povsod Nemci.

Po tem zanikajočem odgovoru, katerega je podpisal strokovni tajnik Jože Kopač lastnoročno, smo bili seveda primorani, poiskati druga pota, katera naj nas vodi do zaželenega cilja. In tako smo se odločili po posvetovanju z „Društvom jugoslovanskih železniških uradnikov“, da vložimo v tej zadevi pošnjo uradnim potom in sicer potom c. kr. ravnateljstva državnih železnic v Trstu. Stori se je to tudi s strani „Društva jugoslov. železniških uradnikov“ in „Beamtenvereina“. Tako so ta društva, katera so bila pripravljena za skupni nastop, katerega pa je odklonila le socijalno-demokratska organizacija po Jožetu Kopaču, napravila v enakem smislu peticijo na c. kr. žel. ministristvo potom ravnateljstva in se je obrnilo vsako društvo po deputaciji do c. kr. dvornega svetnika, ravnatelja Galambosa, naj upošteva resnična dejstva vednega podraževanja stanovanj v Trstu in da priporoči tozadevne peticije pri c. kr. žel. ministristvu, kar je on nam v toliko obljubil, da boče prej proučiti razmerje stanarine in cene stanovanj.

V to svrhu je napravila „Zveza jugoslovanskih železničarjev“, kakor tudi uradništvo poseben seznam sprejete stanarine in resnično plačane najemnine za stanovanja.

In žalostna resnica se je pokazala tudi tukaj s strani mednarodnih sodrugov in našla se je neka podla mednarodna duša, da je celo tukaj pregovarjal usluzbe, da naj ne izpolnijo tega seznama, da naj ne dajo tozadevnih podatkov. Torej dokaz, da je sodrugom le za strankarstvo, ne pa za koristi stanovskih tovarišev.

„Zveza jugoslovanskih železničarjev“ je storiła torej svoj dolžnost in jej nihče ne more predbacvati, da ona razdira in dela sovraštvo med železničarji. Mi organiziramo slovenske železničarje, ker ni mogoče še nadalje gledati, kako ravna in zapostavlja slovenskega železničarja. In v to smo tem bolj upravičeni, ne samo upravičeni, ampak naša dolžnost je, ker tudi drugorodci Nemci se organizirajo na nacionalni podlagi in mednarodna organizacija ne pomenja drugega, kakor pa nemškonalizacija, kajti slovenski železničar jim je tam deveta briga in le za sužnja.

Omeniti imam še, da je c. kr. žel. ministristvo znižalo oceno naravnih stanovanj in sicer za 1 krono štirjaški (kvadratni) meter. Ne zavidamo gotovo nikomur, da se mu olajša življenje, ampak tukaj vendar žel. ministristvo samo prizna, da so ravno stanovanja skeleča rana našega življenja in to je treba zaceliti tudi pri nas, ki nimamo udobnosti, uživanja naravnih stanovanj.

Tudi personalne hiše nas ne rešijo draginje stanovanj, kajti toliko personalnih hiš, oziroma stanovanj železniška uprava ne more in ne bode zidala, kolikor je družin železničarjev. In če bi bila stanovanja v teh hišah res cenejša, je pa drugo vprašanje, kajti kapital provizijskega ali penzijskega fonda se mora obrestovati, ker je to denar pokojnine železničarjev. Ker je torej jasno, da se da odpomoči vsem železničarjem le stem, da se poviša stanarina za Trst, hočemo pri tem tudi vztrajati.

Sliši se tudi mnenje nekaterih železničarjev, da vsled tega, da se je napravil seznam sprejete stanarine in plačane najemnine za stanovanje, morda bi bilo določiti, ki plačajo več za svoja stanovanja, kakor sprejemajo stanarine, izplačano diferenco, kakor pred dvema letoma. Na to izjavljam, da je to popolnoma izključeno, ker bi mi tega nikdar ne sprejeli in dopustili, kajti mi stojimo na stališču: za vse enako. Ako bi hotelo c. kr. žel. ministristvo praktirati na ta način, potem pa si tudi drugi, ki ne plačamo na stanarino, najjamo človeka vredno stanovanje, ako nam to doplača železniška uprava.

Ker pa tega gotovo ne bode storila, vztrajamo pri edino pravilni zahtvi, da se ma povišati stanarina za Trst za vse uslužbenice in sicer višje, kakor je dunajska stanarina, ker so stanovanja neprepeljiva, in to tembolj, ker so biš i gospodariji meseca februarja splošno povišali stanovanja, in to za 20% do 30% in še višje.

Da pa pri tej draginji stanovanj občuti to najbolj še železniški delavec, ki je v primeri s privatnim delavcem naravnost beraško plačan, ni treba še posebej povdarjati, kajti on si mora od tega beraškega zaslužka K 3 20 plačati tudi stanovanje, in upravičeno rečem, da se železniški delavci lahko imenujejo umetniki v oskrbovanju sebe in svoje družine. Živila se za najskromnejšo mizo se nabavijo stem zaslužkom, ali kje je potem stanovanje, obleka, perilo in kar je še vse zvezano z družinskim življenjem železničarja. Zatorej je le upravičeno, da se zahteva draginjska doklada delavcem za Trst, ker tukaj je življenje za železniškega delavca z njegovo imenitno plačo naravnost uganka. In to smo tudi poudarjali v naši peticiji na c. kr. žel. ministristvo in upamo, da bode tudi c. kr. ravnateljstvo, oziroma c. kr. ravnatelj, dvorni svetnik Galambos imel toliko srca in vpogleda v te žalostne razmere železniških delavcev, da bo priporočil c. kr. žel. ministristvu, da dovoli draginjsko doklado delavcem za Trst. Morda bi se tukaj kdo izgovarjal zopet na delavski odbor, kar se je nam že enkrat zgodilo, radi tega mi že danes izjavimo, da ta delavski odbor ni prišel vsaj ne z ogromno večino železniških delavcev v dotiko, radi tega tudi ne moremo odobravati njegovih ukrepov, ki so v marsičem naravnost nerazumljivi.

Upajmo torej, da se našim zahtevam na vsak način ugoti, in ako bi c. kr. ravnateljstvo in c. kr. žel. ministristvo nam ne hotelo pripoznati naših opravičenih zahtev, potem bomo izbrali še drugo pot, odnehamo pa na noben način ne več.

Razlika je samo ta, da bi s skupnim nastopom vseh organizacij železničarjev prišli morda prej do zaželenega cilja, kakor tako, ali, kakor sem že omenil, tukaj ni krivda na naši strani, ampak pri „edinopravič nih (!) zastopnikih železničarjev“, ki imajo tako gorko srce za železničarja, da se moramo res čuditi, da se še najdejo slovenski železničarji, ki slepo slede strankarskim strastim in samopaštvu internacionalne.

zjž — 1. majnik. Z ozirom na dejstvo, da ima večina železničarjev 1. majnika službo, in nam zato ne kaže, da bi slavili posebej 1. majnik, se vrši to slavlje skupno z N. D. O. in sicer se vrši dopoludne v gledališni dvorani „Nar. dneva doma v Trstu“ slavnostni shod popoldne pa skupna ljudska veselica na velikem travniku na Opčinah. Opozarjamo torej slovenske železničarje, da naj se udeležijo 1. maja tako shoda, kakor popoldanske veselice, katera naj bode tudi nam železničarjem, ki smo sicer navezani na naše dušne prostore v mestu, v naš užitek in v naše razvedrilo. Tudi mi se hočemo naslajati v krasni naravi na svežem zraku, tudi mi hočemo gledati spomladanski preporod lepe narave. Poleg tega pa hočemo uživati veselje narodne veselice, katere smo do zdaj pogrešali. Torej železničarji, kdor je prost, 1. maja na Opčine.

zjž — Izid volitev v zavarovalnico proti nezgodam. Nismo se mislili spuščati v stvar, dokler c. kr. ravnateljstvo drž. železnice ne objavi oficijelno izida volitev. Da to res že malo dolgo traja, bode menda vsakdo pripoznal. Ker pa je strokovno tajništvo socijalno-demokratskih železničarjev bilo precej tako dobro poučeno o izidu, da je Kopač v njegovem listu celo objavil številke izida teh volitev, bi se vendar vprašali, kako ima on, oziroma socijalno-demokratska stranka to pravico, ko je vendar c. kr. ravnateljstvo natanko vedelo, da je postavila tudi „Zveza jugoslovanskih železničarjev“ svoje kandidate, kateri pa se k skrutiniji niso pova-

bili. Morda se bode c. kr. ravnateljstvo izgovarjalo, da so bili zraven le člani personalne komisije! Na tak piškav izgovor pa bi mi prav odkritosrečno odgovorili, da mi take komisije za volitve v zavarovalnico nikakor ne moremo pripoznati, ker naši zastopniki v zavarovalnici proti nezgodam niso člani personalne komisije, ampak delegati, ki se v to izvolijo. In ker jih volijo vsi železničarji, in ker sta bili tukaj dve večji organizacije, ki ste postavili svoje kandidate, bi pač bilo le umestno, da bi se tukaj, ako se že sploh kdo povabi, povabili obe dve organizaciji, da odpošlita svoje zastopnike. Zakaj se to ni zgodilo, vemo le predobro, ker poznamo osebno prijateljstvo nekega višjega funkcionarja s Kopačem, o čemer morda o primernem času še enkrat izpregovorimo. In to prijateljstvo ima seveda podlago v tem, da Kopač kot strokovni tajnik propagira in pospešuje na vse moči nemčurško in pomenečevalno tendenco c. kr. ravnateljstva in še posebno tega funkcionarja. Gotovo si bode Jože zaslužil pri tem narodnoizdajalski mu delu kolajno nemškega reda.

Zdaj pa preidimo k volitvam samim. Kopačev „Železničar“ piše, da je uslužbenecv tržaške dirkcije z volilno pravico 8000. Oddanih glasov je bilo 6494. Od teh je bilo neveljavnih 30, razpršenih 190, praznih glasovnic pa 407.

Socijalno-demokratska kandidata sta dobila 4074, kandidata „Zveze jugoslovanskih železničarjev“ pa 1788 glasov. Stem, da so zmagali socijalno-demokratski kandidati, se hoče Jože bahati, da imajo železničarji več zaupanja v njih kandidata, kakor v naša in se še celo predrzne trditi, da so pripadniki Z. J. Ž. sleparili pr volitvah, in govori celo o narodnjaškem sleparstvu.

Ko smo čitali to njegovo duševno hrano, smo si nehote mislili: dobro je potegnil svoje verne mednarodne zaslepljenca za 1. april.

Morda v kaki poznejši številki mi malo osvetlimo ravnanje in sleparstvo mednarodnih sodrugov pri volitvah v „zavarovalnico proti nezgodam“, danes samo na kratko omenimo, da je moral predstojnik na državnem kolodvoru v Trstu odvzeti dvakrat izročevanje glasovnic sodrugom, ker so vendar malo preveč sleparili uboge delavce pri glasovanju. A kako se-le drugje, kjer se za to nihče ni brigal! In potem ima kdo še korajžjo, nam očitati sleparstvo, ko niti en zaupnik ni delal kake nepostavnosti.

Povemo, da bi mi z vsem uspehom lahko protestirali proti tem volitvam, ampak to opustimo, da ne razburjamo še enkrat duhov. Drugo pot pa se vidimo v drugi poziciji.

Poglejmo si zdaj razmerje glasov.

Konstatiramo, da je bilo upravičenih volilcev 8000. Vsak volilec je dobil glasovnico, in se glasovnice tudi strogo zaračunijo.

Oddanih glasov je bilo 6494. Prašali bi sedaj, kje je ostal primanjkljaj glasov. Ako je bilo na p dlagi skrutiniji oddanih 6494 glasovnic, od teh 30 neveljavnih. 190 razpršenih in 407 praznih, to je skupaj 627 glasov, ki odpadejo in so dobili socijaldemokrati 4074 glasov, potem bi moralo priti na Z. J. Ž. 1793 in ne samo 1788 glasov. Zdaj pa primerjajmo celo število glasov. 8000 opravičenih, 6494 odanih, kje je ostalo potem 1506 glasov, kateri niso nikjer omenjeni? Nočemo si misliti kaj slabega, ker nismo bili pri štetju glasov navzoči, vsekako pa je to čudno, da se ne omenja 1506 glasov. Kam so prišli?

In zdaj pa uspeh volitev. Ako upoštevamo, da so imeli socijaldemokrati cel volilni aparat v rokah in so naši somišljeniki morali podpisovati sprejem glasovnic, katerih nikdar sprejeli niso, in so prilepljale na te glasovnice socijaldemokratske kandidate že tiste osebe, ki so razdeljevale te glasovnice, kakor se je zgodilo na državnem kolodvoru, potem se moramo res čuditi predrznosti, da se piše o slepariji na naši strani.

Iz tega načina volitve sledi, da socijalno-demokratska organizacija nima niti polovice železničarjev več na svoji strani in ako odštejemo Nemce in Italijane, lahko trdimo, da je komaj tretjina slovenskih železničarjev, ki se sledi internacionalnemu suženstvu. In pri vsem tem pa se strokovni tajnik Kopač upa še trditi, da je on in njegova organizacija edino upravičena zastopnica železničarjev in to na celem Jugu.

Ko bi bila imela „Zveza jugoslovanskih železničarjev“ le toliko zaupnikov, da bi bili zabranili samovoljno ravnanje pri glasovanju, potem bi bil izid volitev seveda malo drugačen, in bi bil mogoče celo po-

polnoma zaprl sapo internacionalni in njenemu voditelu.

„Zveza jugoslovanskih železničarjev“ pa je po svojem takratnem 4 mesečnem obstoju s svojim uspehom 1788 glasov lahko prav zadovoljna, in upamo, da bode po preteku 4 let še bolj, in to ne v veselje mednarodnih železničarjev.

zjž — Članom Z. J. Ž. ki jih tiče! Naznanjamo članom, ki so zaostali s svojo članarino 3 mesece, da sem jim v slučaju, ako ne doplačajo, vstavi v mesecu maju list „Narodni delavec“ kot društveno glasilo in so zgubili tudi vse pravice do društva, ter se smatra, da so izstopili. Kdor je zaostal več mesecev s članarino in ne more vse doplačati, se vpiše lahko kot na novo pristopajoč član, ne da bi moral še enkrat plačati vstopnino. Seveda si pridobi pravice članov šele po preteku 6 mesecev, kakor je označeno v pravilih.

zjž — 1. majnik u Kanalu. Podružnica Kanal Z. J. Ž. napravi 1. maja skupno s podružnico N. D. O. v Kanalu obhod in sicer točno ob 11 in 3/4 dopoludne s sokolsko godbo iz Prvačine. Popoludne od 3. do 8. ure zvečer popoldanski ples proti vstopnini, od 9. ure zvečer do 3. ure zjutraj večerni ples proti novi vstopnini. Vstopnina K 2. Stem pozivljamo bližnje podružnice, da se udeležijo slavnosti 1. maja v Kanalu. Stem se napravi ob enem majnikov izlet.

zjž — Umrl je dne 24. t. m. načelnik postaje južni kolodvor, Trst gospod Mohorčič. Pogreba dne 26. t. m. se je udeležilo jako veliko število železniškega osebja, od delavca do najvišjega uradnika. Rjnjni je bil rodom Slovenec in jako pravičen predstojnik, ki je užival spoštovanje vseh železničarjev. Naj v miru počiva!

zjž — Smrtna kosa. Dne 26. t. m. je umrla po dolgi, mučni bolezni soproga gosp. da Fr. Kotnika, oficijala c. kr. drž. žel. Bodi ji zemljica lahka!

zjž — Iz Istre nam pišu: U velike je razveselilo nas trpeče železničare i radnike glas visokog c. k. ravnateljstva državnih železnica, da se povisuje plačama, koji se kinjimo i mučimo, te u znoj lica svoga zaslužujemo krušac svoj. Tekar nakon dugog niza godina bilo je konačno udovoljeno našim pravednim zahtjevima, te je velika radost obuzela srca naša i mi pomislismo u sebi: „Ipak se konačno dokopasmo žudjenog cilja i postigosmo svoja prava nakon duge i ustrajne borbe protiv gospodujućih faktora“. Ali radost naša potraja samo kratko vrijeme. Mi osjetismo doskora, da smo kruto prevareni, te da nam je visoko c. kr. ravnateljstvo bacilo samo nešto pijeska u oči, da nas na taj način opsjeni i ušutka kao maleno čedo u kolijevci.

Našim je zahtjevima bilo samo djelomično udovoljeno. Nije se bo razmjerom svima povećala plaća nego samo mladim radnicima i železničarima, koji sada nastupišu svoju službu; dok stariji elementi ostadoše pri svojoj običnoj plaćici, premda su toliko i toliko godina vjerno služili uz tako kukavnu naplatu. Tako n. pr. imade slučajeva, gdje su radnici i železničari, koji su netom ovih dana stupili u službu, gotovo jednaki plaćom starim, izsluženim službenicima, koji su 20 do 30 godina podnosili sve tegobe i napore teškog železničkog života! Gdje je tu pravednost?

Dugo sam vremena čekao, da će tko pokrenuti riječ o tome u našem glasilu, ali se nitko ne javlja, sve stoji kao zaličeno. Što je tome uzrok? Ovim je mojim riječima ta namjera, da upozorim i druge drugove na tu okolnost, kojom se nama starijim službenicima nanosi velika nepravda. A mislim, da bi bilo vrlo shodno, kad bismo se sastali na skupštinu i vijećali o toj važnoj stvari, te poslali molbu na visoko c. kr. ravnateljstvo drž. željeznica, da uvaži taj naš pravedni zahtjev.

Jedan stari železnički službenik.

zjž — Gorica, državni kolodvor. Kako včasih pridejo delavci na postajah do nadurnega dela, kaže sledeči slučaj. Dne 25. februarja t. l. je bilo, ko je moralo voziti 8 skladišnih delavcev drobni gramoz na vrt adjunkta Ferrarija. Sicer je to vrt, ki menda spada k naruralnemu stanovanju, vendar pa dvomimo, da bi k najemnini ist ga spadalo tudi vrtno delo, ki naj bi ga opravljali na ukaz skladišni delavci. Ker je seveda delo v skladišču zaostalo, so morali drugi dan skladišni delavci delati do 8. ure zvečer, torej 2 naduri. Tako se izžema ubogo delavstvo na svojih telesnih močeh brez vsake odškodnine ne samo za upravo c. kr. državne železnice, ampak tudi za njene uradnike. Radovedni bi bili, ali se je za delo na vrtu zaračunila plača delavcem na stroške

c. kr. državne železnice, ali je to plačal adjunkt Ferrari ali morda celo postajena-čelnik?

zjž— Službena obleka delovodij. C. kr. železniško ministrstvo je odredilo z odlokom št. 4775/10 z dne 16. februarja 1910, da se nakaže delovodjem v delavni-
cah jopica in telovnik za dveletno, hlače, plava bluza, plave platnene hlače in čepica za enoletno in plavi paletot za triletno nošo.

zjž— Maribor. C. kr. namestništvo v Gradcu je potrdilo pravila podružnice Maribor „Zveze jugoslovanskih železničarjev“ in se vrši ustanovni shod te najnovejše podružnice dne 5. maja t. l. ob 4. uri popoldan v mali dvorani „Narodnega doma“ v Mariboru.

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika „Zveze jugoslovanskih železničarjev“.
2. Čitanje pravil.
3. Sprejemanje članov.
4. Volitev odbora.
5. Slučajnosti.

Slovenski železničarji brez razlike, udeležite se s svojimi soprogami tega važnega občnega zbora, ki naj pomenja za nas slovenske železničarje nov preporod stanovskega in družabnega življenja.

zjž— Nekaj o južni železnici, Trst. Ali je tudi socialno, kar počenjajo rdeči železničarji pri južni železnici, to sodbo prepustimo članom. Da so tudi pri južni železnici, kakor pri državni na najboljših mestih železničarji Nemci, ki naše uboge domače železničarje prav po neusmiljeno zatirajo, to nam vendar ni potreba še posebej poudarjati, ker to ve in opazuje itak sleherni železničar. Ali najlepše pri tem pa je dejstvo, da se to godi po internacionalnem ali mednarodnem programu socialističnih železničarjev, ko vendar tudi za nje velja rek: Enakost, svoboda in bratstvo. Bržkone razumejo ti socialistični železničarji enakost le zase, za tiste pa, ki so drugega mišljenja, akoravno pa istega stanu, pa pomenja ta beseda tlako po njih bratskem čutu. Poglejmo si malo te mednarodne, enakopravnosti in bratstvo kričeče železničarje enkrat pri južni železnici. V skladišču dobite Nemca skladiščnega mojstra, kateremu je pridelen Nemec delovodja ali vodja partije. In čujte in strmite! Ta po socialdemokratskem sistemu izobraženi skladiščni mojster pridiga ubogim delavcem prav po bratsko: vodje partije so vaši bogovi, tem ste podvrženi, in kar oni ukažejo, imate tudi storiti. Bilo bi prav, ker je res, predrejeni mora storiti, kar mu ukaže predpostavljeno. Ali do kam segajo ti ukazi, ve najbolje le tisti, ki jih izkusi. To ni več socialno, še manj pa po mednarodnem programu, in lahko rečemo, da pri nobeni privatni firmi osovraženi buržoazist ne zatira in goni svojih delavcev tako, kakor to storijo na ljubo kapitalističnemu podjetju socialdemokratski železničarji, posebno pa še gonijo tiste revčke, ki niso njih mišljenja in ne marajo prodati tem Nemcem na ljubo svoje narodnosti. Omenimo samo neko partijo, v kateri so slučajno sami Slovenci. Tam je neki vodja partije, piše se menda Hanuš, ki priganja v enomer uboge delavce: Nur dazuschauen, das muss schnell gehen, (le glejte, da delate, to mora iti hitro) in skladiščni mojster, menda se piše Frühwirth, pa nalaga temu delovodji, da jih prav goni pri delu. Kadar prideli kakega novega delavca k partiji, in ta revež ni njegovega nemčurskega ali takomenovane mednarodnega mišljenja, pa reče delovodji: Auch streng halten. (Tudi strogo držati ga). Taki so torej ti novi izveličarji proletarijata. Delajo pa razliko pri tistih, ki se organizirajo pri njih, socialistični organizaciji. Torej je smatrati, da so le ti delavci, da le pri teh velja enakost, svoboda in bratstvo, vsi drugi delavci, ki niso njih mišljenja, niso delavci, ampak po njih načelu svobode „sužnji“ socialistov. Sram naj bi jih bilo. Tako dobe njih pristasi tudi po 5 krat na mesec dopust, medtem ko se drugemu dovoli s težkočo en dan. Njih pristasi pridejo lahko tudi eno uro prepozno v delo, na druge pa pazijo, posebno pa na člane „Zveze jugoslovanskih železničarjev“, kakor mačka na miš, da le ne pridejo morda par minut prepozno. Eden teh njih pristasev je bil bolan od 11. do 25. marca, ker je bil menda nekje potolčen, in za ta čas je dobil, kakor je sam rekel, plačano dnino. Gotovo se mu to ne zavidajo, ali čudno se nam vendar zdi, zakaj take izjeme. Govori se sicer, da zato, ker v svojem prostem času dotičnemu predpostavljenu skladiščnemu mojstru drva žaga, zato pa dobi brezplačnega dopusta. Taki so torej ti enakopravnost ljubeci socialisti, ki zaničujejo Slovence in slovenske delavce, ker ne trobijo v njih

rog, taki so ti zastopniki proletarijata, ki zatirajo uboge proleterce delavce in jih tirajo pri delu, kakor neusmiljeni voznik živino v težko naloženem vozu. In bog ne daj, da bi imel kak tak zatirani delavec korajžo, postaviti se temu nečloveškemu, nesocialističnemu ravnanju po koncu, precej je kaznovan, in to navadno, da pride h kaki še slabši partiji. Najlepše pri vsem tem pa je dejstvo, da mora vsak delavec, ki čuti potrebo iti na stran, to javiti prej ponižno svojem delovodji. Več menda vendar ni treba še povedati. In pri taki organizaciji naj bi še ostali slovenski železničarji. Ne! Upajmo, da se tudi južni železničarji polagoma otresejo tega mednarodnega robstva, ki je v škodo nam slovenskim železničarjem, našim potomcem in našemu slovenskemu narodu sploh. Pristopimo rajši k naši domači organizaciji „Zveze jugoslovanskih železničarjev“, pri kateri vlada res bratstvo in svoboda.

Volitve v okrajno bolniško blagajno.

Zanimanje s strani slovenskega delavstva v Trstu in okolici ni bilo ravno tako, kakor bi si morali pričakovati, vendar pa moramo priznati, da se je s strani nekaterih bolj razumnih, sprevidelih pomen teh volitev, dosegel lep uspeh.

N. D. O. je stopila prvokrat v boj za pravice svojih članov, da pripomore tudi na tem polju do boljšega napredka onim, ki so pri okrajni bolniški blagajni učlanjeni. Marsikdo bo očital, da slovenskemu delavcu v Trstu in njega okolici ni potrebno, da se za slovenske delavce, člane okrajne bolniške blagajne, N. D. O. ne bi smela brigati, ker itak imamo v Trstu dve slovenski podporni društvi, ki vršite enako dolžnost in ste ravno tako državno priznani, kakor okrajna bolniška blagajna. Poudarjati pa moramo, da je res vse to in N. D. O. z obžalovanjem jemlje to na znanje, da ni vse slovensko delavstvo vpisano v ti dve narodni podporni društvi. Pripoznati pa moramo, da to ni krivda ali pa zanemarjenost našega narodnega delavstva, ampak je kriv zistem, ki vlada v Trstu med delodajalcem in delavcem. Prvoimenovani so nasprotne nam narodnosti in gledajo kolikor mogoče nato, da ne bi svojega delavca vpisali v kako narodno podporno društvo, ker to bi bilo žaljenje čuta italijanske ideje in mesta tržaškega. Tuptam kateri delodajalec pripušča svobodno, da se njegov delavec vpiše v naše podporno društvo in še to mogoče radi tega, ker se pri naših društvi plačuje manjši tedenski prispevek, kakor v okrajno bolniško blagajno.

Tudi naše delavstvo bi se rado vpisalo v slovenska podporna društva, ker zna, da bo pod svojo streho v slučaju bolezni boljše postreženo v vseh slučajih, nego pa drugod, kjer ga popolnoma prezirajo le iz sovraštva do njegove narodnosti. Imenovani narodni delavci pa ne morejo biti v teh narodnih društvi, ker jih po lastnih pravilih ne more odbor sprejeti, ker so prekorčili starostno dobo, ali so bolni, ali pa stanujejo v zgoraj okolici. To so torej tri glavna dejstva, da ne morejo biti vsi naši narodni delavci vpisani v narodno bolniško podporno društvo. So pa tudi nekatera podjetja, v katerih je delavstvo naravnost prisiljeno, da je vpisano v okrajno bolniško blagajno, kakor n. pr. vsa mestna podjetja.

Ko so se pred 4 leti vršile volitve v okrajno bolniško blagajno, se naša narodna stranka ni spuščala v boj proti tedanji vladajoči liberalni stranki, na čelu ji dr. Cimadori, le radi tega, ker so socialni demokratje postavili svoje samostojne kandidate. Obljubili so mnogo, posebno v upravnem delu, namreč z nameščenjem uradnikov in sploh uslužbencev, ki bodo lahko z našimi strankami občevali. Ali varali smo se. Ravno tako se je postopalo z nami v tej 4 letni dobi pod socialno demokracijo, kakor prej pod liberalno italijansko stranko.

Uvaževajoč vse to, je svoj čas N. D. O. sklenila stopiti v obrambo delavstva ter sklenila, da nastopi narodno delavstvo samostojno pri novih volitvah v okrajno bolniško blagajno. Delavstvo se je temu pozivu tudi odzvalo, da pokaže i v tem trenutku, kaj zahteva od okrajne bolniške blagajne.

Po § 29 pravil okrajne bolniške blagajne je treba svoj glas oziroma volilno pravico zahtevati 14 dni pred dnem 8. maja. V ta namen je sklicala N. D. O. več shodov po okolici in v mestu, da daje navodila slovenskim delavcem, kako je ravnati pri omenjenih volitvah. Na vseh shodih

je bilo velikansko navdušenje. Žalibog je treba konstatirati, da je ravno ta § 29 prava pokveka, stvorjena kakor nalašč zato, da se bolj zamota celo stvar. Naše ljudstvo ne razume takšnih volitev. Posebno je treba poudarjati še to, da mora vsak volilec lastnoročno podpisati zahtevo volilne pravice. Vzlic temu pa se je odzvalo lepo število udov okrajne bolniške blagajne v N. D. O., da imenovana zahteva zanje volilno pravico.

V nedeljo, dne 24. t. m. je odposlala N. D. O. v okrajno bolniško blagajno vprašalne pole za prigrisavše se učlanjence. Vodja okrajne bolniške blagajne g. dr. Paecher je sprejel naše reklamacije, ter izjavil, da jih bo predložil prihodnji seji upravnega odbora — kakor volilni komisiji — v potrjenje.

Ako jih volilna komisija sprejme, potem imajo vsi tisti, ki so se prigrisali za volilno pravico, veljavni glas za volitev onih 60 členov v glavni občni zbor. V slučaju, da jih volilna komisija ne sprejme, potem imajo pravico 3 dni pred volitvijo vložiti utok na volilno komisijo.

Sveda pa stem delo za te volitve še ni končano. Natančno število naših glasov se bo šele pokazalo pozneje, ko se bodo začele izdajati legitimacije. Zato že danes pozivljamo slovensko delavstvo, katero so popisali razni Pagninijanski in drugi potvarjevalci volitev, da pravočasno zahteva od svojih delodajalcev legitimacije, kajti delodajalci, ki so dali popise svojih delavcev, so odgovorni za legitimacije. Ravno tako naj vsak, katerega je zapisal kak tak potvarjevalec brez privoljenja, in ravno tako tisti, ki niso lastnoročno podpisali reklamacij, gredo na vsak način po svoje legitimacije tjakaj, odkoder je bil tudi popisavalec. Tako se bo število naših glasov pomnožilo za ogromno število.

*Narodne delavce, člane okrajne bolniške blagajne, ki te dni dobe legitimacije za volitve v okrajno bolniško blagajno, pozivljamo, da naj nihče ne podpiše nikake glasovnice, na kateri so kandidati Pagninijeve ali socialnodemokratske stranke. N. D. O. še ni postavila kandidatov, torej naj se delavstvo ne da zapeljati, da bi podpisalo eno ali drugo rdečo glasovnico, ki mu jo vsiljujejo bodisi s te, ali one strani. Pagninijanske glasovnice nosijo večinoma pečat „Camera del Lavoro di Trieste“ in imena kandidatov se začnejo z imenom **Bacchi Nicolò**. Socialnodemokratske glasovnice imajo kot prvega kandidata **Augustincich Vittorio**. Narodno delavstvo naj nikar ne misli, da ne more voliti drug, kakor tisti, kateri ima legitimacijo v roki. Mogoče je, da uprava bolniške blagajne izda duplikat legitimacije, in če je delavec podpisal in oddal komu glasovnico, lahko dotičnik voli zanj na podlagi duplikata legitimacije, ne da bi volilni upravičenec vedel kaj zato. Torej ne podpisujte socialnodemokratskih in Pagninijanskih glasovnic!*

N. D. O. in Z. J. Ž.
praznujeta

v nedeljo, dne 1. majnika 1910

DELAVSKI PRAZNIK

po sledečem sporedu:

Dopoludne ob 9. uri

Manifestacijski shod

v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Trstu. Dnevni red: 1. majnik in narodno delavstvo.

Po shodu: Obhod po mestu z društveno zastavo na čelu.

Popoludne ob dveh: Odhod iz društvenih prostorov na Opčino z društveno zastavo in godbo na čelu.

Ob 3 1/2: Sprejem Tržačanov po okoličanskih narodnih društvi s proseško godbo na čelu pri obelisku. Po sprejemu odhod na slavnostni prostor, kjer se vrši

velika ljudska veselica

ob sodelovanju cele vrste pevskih in drugih narodnih društev iz okolice in Trsta.

Med veselico:

veliki ljudski ples.

Vstopnina k veselici: 50 stot., vsak ples 10 stot. za osebo.

Tramvaj iz Trsta in nazaj: 1 K; vozi do zaključka veselice.

Vstopnice in tramvajski vozni listki se dobe v predprodaji v društvenih prostorih N. D. O. in obeh podpornih društer pri vratarici „Narodnega doma“.

K najobilnejši udeležbi vabita

ODBORA

N. D. O. in Z. J. Ž.

DOMAČE VESTI.

d— Današnja številka „Narodnega Delavca“ je izšla v slavnostni obliki. Ker stroški te izdaje visoko presegajo stroške navadne izdaje, smo nastavili ceno posameznim številkam na 10 stotink. Prosimo vse skupine in podružnice, katerim smo poslali današnje številko v večjem številu, kakor po navadi, da se potrudijo, da člani posežejo po vseh doposlanih izvodih.

d— K dostojni proslavi prvega majnika spada pred vsem manifestacijsko zborovanje. N. D. O. in Z. J. Ž. proslavita letos skupaj delavski praznik prvi majnik in zato pričakujemo z vse upravičenostjo, da bo manifestacijsko zborovanje v nedeljo dopoludne res vredno velikega delavskega praznika. Velika dvorana Narodnega doma mora biti polna stanovsko zavednega delavstva. Prvi majnik je praznik dela, na ta praznik mora praznovati vsako delo. Kdor je delavec, svojega delavskega stanu se zavedajoč delavec, bo z udeležitvijo pri manifestacijskem zborovanju pokazal, da se zaveda svojih pravic, da hoče te svoje pravice zastopati vedno in vselej po vseh svojih najboljših močih. In najslovesnejše hočemo to izpovedati dne 1. majnika, na naš praznik. Obenem pa hočemo tudi na drug način pokazati javnosti, da se zavedamo svojih pravic, to pa z manifestacijskim obhodom po mestu z društveno zastavo na čelu. Obhod se vrši takoj po manifestacijskem shodu in sicer po sledečih ulicah: izpred Narodnega doma po ul. Carducci, largo Santorio Santorio, trgu Goldoni, Corsu, Borznem trgu, Glavnem trgu, nabrežju Carciotti, ul. Stazione, Ghega pred Narodni dom, kjer se spreved razide. Za obhod so določeni reditelji, katerim se je treba pokoriti v vsakem oziru. Narodno delavstvo se udeleži obhoda v polnem številu, nihče ne sme manjkati. Pokazimo Trstu, da štejejo naše vrste tisoče.

d— Vse člane N. D. O. prav izrecno vabimo, da se v čim največjem številu udeležijo proslavitve našega delavskega praznika v nedeljo, dne 1. majnika. Nihče naj ne manjka pri dopoludanskem manifestacijskem zborovanju in obhodu po mestu, ravno tako pa tudi ne popoludne pri veliki veselici na Opčinah. Kdor morda zaradi družine ali katerihkoli drugih vzro-

kov ne more oditi z zastavo, naj se odpele s tramvajem, ki je za ta dan izredno znižal vozno za udeležnike naše veselice. Vozni listki so, kakor je že povedano na lepkih in na drugih mestih, v predprodaji v prostorih N. D. O., v uradih obeh narodnih podpornih društev in pri vratarici „Narodnega doma“. Veselica na Opčinah bo res nekaj izrednega. Kakor smo že omenili, ne bo tu nikakega strogega sporeda. Zabava bo popolnoma neprisiljena. Pevska društva bodo nastopala s svojimi pesmimi, na veseljem prostoru boste igrali dve godbi k zabavi in plesu. Podružnica Ciril in Metodove družbe na Opčinah bo v posebnem šotoru prodajala v korist družbi razne slaščice, razglednice in druge take stvari. Zlasti opozarjamo tu na razglednice N. D. O., katerih naj se člansvo poslužuje v čim največji meri. Poskrbljeno bo za izvrstno pijačo in dober prigrizek. Veselica bo potrajala do 11. ure ponoči. Tovariši, v nedeljo torej vsi s svojimi družinami na Opčine. Ne dajte se zapeljati raznim naravnost židovsko vsiljivim reklamam, s katerimi hočejo razni „prijatelji“ N. D. O. in tudi vaši pridržati vas, da ne bi se udeležili proslave našega delavskega praznika. Kdor ima kaj smisla za delavsko solidarnost, za delavstvo sploh, ne bo iskal ta dan zabave in veselja drugje, kakor med svojimi tovariši delavci. Ravno tako pa mislimo, da bo tudi drugo slovensko občinstvo ki se sicer tupatam tako rado ponaša s prijateljstvom napram narodnemu delavstvu, ob tej priliki pokazalo, da je to prijateljstvo resnično, ne pa samo na jeziku. Tako pričakujemo, da si bode podalo na Opčinah prijateljsko in bratsko roko, kar čuti slovensko narodno v Trstu in njegovi okolici.

d. — Na razna vprašanja gleda sodelovanja narodnih društev pri veliki ljudski veselici, ki jo priredi N. D. O. v nedeljo, dne 1. majnika, popoldne na Opčinah, pojasnjujemo sledeče: Čitalnica pri sv. Jakobu in „Ilirija“ ste na tozadevno vabilo N. D. O. odgovorili, da ste že obljubili sodelovanje za 1. majnik drugam. Pevski društvi „Adrija“ iz Barkovelj in „Hajdrih“ iz Proseka ste imeli določeno skupno pevsko veselico na dan 1. majnika na Proseku. N. D. O. se je obrnila ponovno na obe društvi proseč ju sodelovanja. N. D. O. je povdarjala pri tem zlasti dobrodelen namen svoje prireditve, da je ves čisti dobiček namenjen podpori fondu članov N. D. O. za slučaj bolezni. Z ozirom nato je v nedeljo, dne 24. t. m., sporočilo društvo „Hajdrih“ telefonično N. D. O., da je pripravljeno sodelovati pri veselici na Opčinah ako N. D. O. najame tudi Proseško godbo, ki jo je imelo društvo „Hajdrih“ že najeto. N. D. O. je bila takoj pripravljena sprejeti ta pogoj in isti dan je na Proseku se mudče odposlanec N. D. O. sklenil pred pričami z zastopnikom Proseške godbe pogodbo, da godba sodeluje pri veselici na Opčinah za pogojeno ceno. Tako je bila stvar urejena. Pogodba z godbo je veljavna za vsak slučaj. N. D. O. se je tembolj potrudila za sodelovanje obeh društev „Adrije“ in „Hajdriha“, ker želi, da bi se čim največ proseškega občinstva udeležilo veselice na Opčinah in tako podprlo podporni zaklad N. D. O. Bila je tudi pripravljena povrniti vse stroške društvu „Hajdrih“, ki jih je imelo za napoved svoje veselice za 1. majnik, samo da si zasužura tako sodelovanje „Adrije“ in „Hajdriha“. N. D. O. je torej, kar mora vsak nepristransko misleči človek priznati, storila vse, kar je le mogoče, in če vzlic temu hočete društvu „Adrija“ in „Hajdrih“ prirediti svojo posebno veselico dne 1. majnika, jima nihče ne more braniti. N. D. O. more k vsemu temu edino le pripomniti, da bo prireditve omenjenih dveh društev odvrnila kolikor toliko narodnega občinstva od veselice na Opčinah in tako vsekako bolj ali manj oškodovala podporni zaklad N. D. O. Toliko v pojasnilo na razna vprašanja. Splošno pa pripominjamo, da je pač celemu Trstu in celi okolici znano, da je 1. majnik delavski praznik in da N. D. O. na ta dan prireja svojo edino pomladansko veselico. Celo javnost torej že lahko ne samo za en teden ali dva naprej izračuna, da priredi N. D. O. na ta dan svojo veselico, temveč lahko že, če hoče, tudi za deset let naprej. In ravno tako vedo tudi vsa narodna, zlasti pa še pevska društva, da jih bo N. D. O. ob tej priliki naprosila za sodelovanje. Toliko torej v splošnem, in sedaj konec.

d. — Na razna obrekovanja, ki so jih nakopili na nas povodom sedanjih volitev v okrajno bolniško blagajno razni nasprotniški listi, naj bo to Pagninijevo kapitalistično trobilo „Il Piccolo“, ali pa

socialdemokratski „Il Lavoratore“, odgovarjamo sledeče: Nikdar in nikoli ni nihče od nas v zadevi volitev v okrajno bolniško blagajno stopil v kako zvezo niti s Pagninijem in njegovo stranko, niti s socialnimi demokrati! To izjavljamo na svojo čast in poštenje in mislimo, da to zadostuje vsakomur, kdor sam še čuti količkaj poštenosti v sebi. Odkrito pa povemo sledeče: Nam, Narodni delavski organizaciji kot zastopnici narodnega delavstva, poudarjamo, delavstva, so interesi delavstva prva in glavna stvar. Zastopanje, varstvo in obramba interesov narodnega delavstva je življenski namen N. D. O., in če je v zastopstvo, varstvo in obrambo teh interesov potreba boja, ga bo bila in izvajala N. D. O. proti vsakomur, ki bi se postavil zoper te interese, pa bodi to, kdor hoče! N. D. O. kot taka je nepolitična in smatra politiko v okrajni bolniški blagajni za absurdum. „Camera del lavoro“ se je postavila na politično stališče in celo na tako stališče, kakoršnega bi kot delavska stranka nikdar in nikoli ne smela zavzeti, na stališče kapitalističnega liberalizma. Vseled tega ne more noben pošten delavec smatrati Pagninijeve stranke za delavsko stranko, nihče je ne more več smatrati za zastopnico delavskih, proletarskih, temveč le kot zastopnico buržoazijskih, kapitalističnih, delavskim interesom naravnost nasprotujočih interesov. Ne glede na njeno skrajno italijansko-šovinistično stališče, je že iz zgoraj omenjenih razlogov absolutno izključeno, da bi se N. D. O. kot zastopnica narodnega delavstva tudi le za las približala Pagninijem, kaj šele da bi stopila z njimi v kako zvezo. S takim korakom bi prestala N. D. O. biti delavska organizacija in nima več pravice obstoja. Delavska organizacija, ki se veže s svojim najljubejšim nasprotnikom kapitalistom, je ravno taka sovražnica delavstva kakor kapitalist sam. — Socialna demokracija kot politična stranka ima pri okrajni bolniški blagajni opraviti ravno toliko, kolikor Pagninijanci — nič! Kakor je izključeno, da bi se N. D. O. z ozirom na volitve v okrajno bolniško blagajno vezala s Pagninijanci ali tudi kako drugo politično stranko, je tudi vsaka zveza s socialnimi demokrati popolnoma izključena. To poudarjamo, da nas ne bo kdo napačno razumel v sledečem. Pravimo pa: ako bi imela N. D. O. izbirati med socialnimi demokrati in Pagninijanci, kar je pa iz zgoraj navedenega že principiarno izključeno, priznamo popolnoma odkrito, da so nam socialni demokrati stokrat ljubši, kakor Pagninijanci, to pa iz edinega vzroka, ker so socialni demokrati, dasiravno so prav taki zagrizeni naši sovražniki, kakor Pagninijanci, vendar le delavska stranka, dočim so Pagninijanci kapitalistična. To smo hoteli povedati, odkrito in brez pridržka, ker nečemo, da bi nas kdo obrekoval, ali pa tudi samo krivo tolmačil naše postopanje. Stem smo tudi zavrnilo vse ono, kar je lagal „Piccolo“ in kar je obrekoval „Lavoratore“. Komur je všeč resnica, nam ne more odreči priznanja, da je naše stališče popolnoma pravo, do zadnjega odgovarjajoče našim ciljem, do zadnjega odgovarjajoče namenom, ki si jih je postavila N. D. O. pri svoji ustanovitvi. In stem dosti o teh stvareh.

d. — Volilni boj pri sedanjih volitvah v občni zbor okrajne bolniške blagajne je v polnem tiru, le žal da je zašel tja, kamor bi po našem mnenju nikdar in nikakor ne smel — na politično polje. Okrajna bolniška blagajna, kot institucija z edino le človekoljubnim namenom zavarovanja delavstva za slučaj bolezni, bi ne smela nikdar biti — „politikum“, politična stvar. Njeno delovanje nima s politikom opraviti prav ničesar, in ravno tako bi politične stranke kot take morale pustiti okrajno bolniško blagajno popolnoma izven svojega delokroga. Le žal, da temu ni tako. Vzrok pred vsem je seveda samogoltnost političnih strank, katerim je blaginja delavstva deveta briga, katere pač hočejo imeti bolniško blagajno v svojih rokah zato, da v njej zagotovijo svojim agitatorjem in priganjačem topla, dobro plačana gnezda in da izrabljajo poslovanje v okrajni bolniški blagajni v svoje politične, strankarsko-agitatorne namene. Tako je delala v Trstu prej kamoristična liberalna stranka, tako dela sedaj socialnodemokratska. Seveda pa je prvi povod temu zlorabljanju okrajne bolniške blagajne v politično-strankarske namene dala pred vsem naša vlada, ki je odobrila res uni-

kum karikaturè vseh mogočih štatutov, štatut okrajnih bolniških blagajne z njegovim najlupejšim paragrafom na svetu, s § 29. Kje na božjem svetu se vrše še danes kake volitve na tak način, kakor se vrše pri okrajni bolniški blagajni, da odločuje — relativna večina! Ni večje krivice, da, ni je take naravnost v nebo krič če neumnosti, kakor je ta določba. In prav ta določba politične stranke naravnost izziva, da se trgajo, kakor lačni psi za kost, za gošpostvo v okrajni bolniški blagajni. Saj ni treba več, kakor samo eden glas večine nad ostalimi za zmago se potezajočimi strankami, in zmaga je dolžna na celi črti. Naj ima ena stranka, recimo, 1000 glasov, vse druge pa vsaka po 999, vendar je zmagala prva. Ali ni to pravi škandal štatuta. Ako kje, se mora tu uvesti **proporcionalni način volitev** v občni zbor in v odbor. Odbor upravlja tis če in tisoče delavskega denarja, zato mora imeti tudi vse učenjeno delavstvo pravico vpogleda in kontrole pri tej upravi. In to je mogoče le potem volitev po proporcionalnem sistemu. In če se uvede tak način volitev, potem tudi politične stranke ne bodo imele toliko interesa na okrajni bolniški blagajni, saj bi jim bila tako že naprej onemogočena izključna oblast nad okrajno bolniško blagajno za eno stranko samo. N. D. O. je vedno stala na stališču, da je okrajna bolniška blagajna strogo nepolitična stvar, edino le stvar učenjenega delavstva, ne pa te ali one politične stranke, zato z vsi odločnostjo obsoja vmeševanje političnih strank v to zadevo. Obenem pa zahteva, da se štatut okrajne bolniške blagajne izpremeni tako, da se uvedejo volitve po proporcionalnem sistemu. To je naša najodločnejša zahteva in storili bomo vse, da se stvar tudi uredi tako.

d. — **Pozor, člani okrajne bolniške blagajne!** Od torka, dne 3. majnika naprej, ponekod tudi že prej, imajo vaši delodajalci, oziroma tisti, ki so reklamirali za vas volino pravico pri volitvah v okr. bol. blag. želegitimacije. Zahtevajte torej od tega dneva naprej legitimacije in glasovnice pri svojih gospodarjih, ako pa vas je zapi al na svojo reklamacijsko polo kak Pagninijev priganjač ali kak socialnode mokratični agi ator, pa pojdite v „Camera del lavoro“, oziroma v socialistovske prostore v ulici Boschetto n zahtevajte, da vam dajo vašo legitimacijo in glasovnico. Potem se ogasite v društvenih prostorih N. D. O., kjer se bo vse potrebno ukrenilo. Sploh naj pride vsak narodni delavec, ki do torka ne dobi legitimacije in glasovnice, dasiravno jo je reklamiral sam, ali pa kdo drugi zanj. V N. D. O., da se mu pokaže pot, po kateri pride do svoje pravice. Niti eden narodni delavec naj ne dopusti, da bi njegov glas zlorabljali ali Pagninijanci ali pa socialni demokrati.

d. — **Odgovor dr. Puecherjev** v zadevi podpor vdovam članov okrajne bolniške blagajne jemljemo na znanje in pripominjamo le, kar poudarjamo tudi na drugem mestu: kdor ne pripuša drugemu kontrole tam, kjer gre za denar onega drugega, je pač smešen, če se čuti prizadetega, ako ga kdo potem vpraša, kako je ravnal s tem denarjem. In naj bo vpogled v to upravo pristopen vsakomur, kar je dolžnost uprave, da stvar tako uredi, potem pa ne bo rekriminacij, seveda, ako je vse v redu. Na „Lavoratorjeve“ neslanosti ne odgovarjamo.

d. — **Pagninijanske bolečine.** V ponedeljek, dne 25. t. m. se je vršil v prostorih Pagninijeve „Camera del lavoro“ shod, na katerem so prišle na dan razne bolečine teh italijanskih neodrešencev. Občutil je namreč Pagnini, ta veliki „brinitelj“ koristi domačega tržaškega delavstva, da je pred kratkim ustrelil velikega kozla, ko se je postavil na stališče, da smejo v Trstu dobiti delo le „pristni Tržčani“. To stališče je bilo sicer zelo pripravno tedaj, ko je šlo zato, da se izključijo slovenski delavci iz nove proste luke, ali zelo nerodno je bilo v vsakem drugem oziru. Kam z regnikoli potem, ako naj ima v Trstu zaslužka samo domačin? To vprašanje za skrb za „predrage brate iz „odrešene“ Italije“ je začela stopati pred Pagninija in ostale kaporione kapitalistične „Camere del lavoro“ in to tembolj, ker so prav ti „predragi bratje“ začeli ravno vsled stalšča Pagninijevega v zadevi nove proste luke kazati Pagniniju fige in trumoma pristopati k socialni demokraciji, ki je stala na stališču, da imaj vsak delavec zaslužek v Trstu, bodisi domačin ali regnikol. Treba je bilo torej domašiti vedno odprta usta regnikolov in zato so prišli v ponedeljek v

„Cameri del la oro“ do tako lepih sklepov. Pred agalo se je najprej, da naj se obrne „Camera del lavoro“ na tukajšnji italijanski konzulat, da naj konzulat napravi potrebne korake pri italijanski vladi v zadevi „krivic, ki se gode italijanskim podanikom v Trstu“. Ali ta predlog je bil odklonjen. Sprejel pa se je nato sledeči predlog: „Camera del lavoro“ naj se obrne na italijansko državno zbornico, da naj ta zahteva od italijanske vlade, da stori vse potrebne korake proti krivicam ki se gode proti italijanskim podanikom v Trstu. — No, ta je pa vendar lepa. Ti privrandanci, ki bi naj bili veseli, da jim ni treba lakote poginiti v svoji tako blaženi Italiji, ker dobe tu med nami več kruha, kakor domačini sam, hočejo govoriti še o kaki krivici. Povsod, kamor človek pogleda v Trstu, povsod regnikolo, lepe, mastne službe so v njihovih rokah, dočim domačini stradajo kruha, ker ga jim odžirajo prav ti priandanci, in potem naj pa še govore o kaki krivici. Tisoči in tisoči, lahko rečemo celo, milijoni teh tujcev prihajajo leto za letom med nas, in odnašajo velikanske svote v to blaženo, pa večno izstradano Italijo, naš domači delavec se mora zato, ker mu tujec odžira zaslužek, izseljevati iz svoje domovine, in potem kriči ta p žr šna, nikdar sita svojat o krivicah, da se ji godi! In če bi se jim godila krivica, naj pa ostanejo tam, kjer so bili, zakaj pa hodijo k nam! Naj ostanejo v Italiji, kjer se jim ne bo godila krivica, saj jih nočemo tu, saj bi se jih radi iznebili teh pjavk, teh krvososov čim prej tem boljše. In potem ta italijanska zbornica in italijanska vlada! Radi bi videli, kake „pravice“ bi se godile proti nam, ako bi se kar naenkrat vsulo kakih 30, 50 ali 100 tisoč naših delavcev v Italijo iskat kruha. Ali bi bilo krika in vika v tej zbornici in pri tej vladi. Cele polke vojaštva bi postavili proti našim delavcem. Niti en dan bi jih ne pustili na svojem ozemlju. Naša vlada pa lepo posnema tiča noja, ki vtakne glavo v pesek, češ da se skrije. Ne vidi nič in ne sliši nič in je celo slepa in gluha, ko „Camera del lavoro“ sklepa o zvezah z italijanskim državnim zborom in italijansko vlado. No, res, daleč smo prišli v naši tudi blaženi Avstriji.

d. — **Ljubljanska N. D. O.** priredi v nedeljo, dne 8. majnika, izlet v Trst. Izlet ima pred vsem za lepo se razvijajočo vaješko skupino N. D. O. poučen značaj. Vajenci in tudi drugi udeležniki izleta si bodo ogledali velika tržaška industrijska podjetja, kakor Lloydov arsenal, stabilimento tecnico pri sv. Marku, mestno plinarno itd. Tržaško narodno delavstvo pričaka ljubljanske izletnike na južnem kolodvoru, kamor prispejo zjutraj po 7. uri. S kolodvora krenejo naši ljubljanski tovariši v Narodni dom, kjer jih oficijelno pozdravimo v veliki dvorani. Po pozdravu zajutrek, na kar se vrši ogled luke in imenovanih podjetij. Popoldne za vaječne obed v narodnih gostilnah pri sv. Jakobu. Popoldne se vrši veselica „pri Tirolcu“ pri sv. Mar. Magdalen. Zg. ob sodelovanju tamburaškega zbora vaješke skupine ljubljanske N. D. O., njenega pevskega zbora in tržaških pevskih društev. Zvečer priredi vaješka skupina v veliki dvorani Narodnega doma v Trstu predstavo znane narodne igre „Divji lovec“. Narodno delavstvo Trsta in okolice! Pripravimo se, da dostojno sprejmemo naše ljubljanske tovariše in jim po svojih najboljših močeh pripomoremo do čim lepšega uspeha.

d. — **Vaješka skupina N. D. O. v Ljubljani** je priredila tekom letošnje zime več izborni uspešnih predstav v Ljubljani. Splošno mnenje o teh predstavah je bilo, da niso dosti, tupatam tudi čisto nič zastajale za predstavami istih komadov v samem ljubljanskem gledališču. In temu se ni čuditi, saj je med vajenci lepo število obiskovalcev ljubljanske dramatice šole, ki tudi nastopajo že na ljubljanskem odru, in režijo pa vodi režiser ljubljanskega gledališča, gosp. Nučić. Kakor poročamo na drugem mestu, priredi vaješka skupina ljubljanske N. D. O. v nedeljo, dne 8. majnika zvečer v tržaškem „Nar. domu“ ljudsko igro „Divji lovec“, delo domačega slovenskega pisatelja Frana Finžgarja, ki je že znano tržaškemu narodnemu občinstvu. Že z ozirom nato, da vidimo te naše mlade junake sploh na našem odru, tembolj pa, da se sami prepustimo, da hvala ljubljanske kritike ni bila kar take tjavendan, samo zato, da morda ugodni igralcem, tako ugodna, je pričakovati, da bo tržaško narodno občinstvo, zlasti pa naše narodno delavstvo ta večer napolnilo gledališko dvorano v „Narodnem domu“ do zadnjega prostora. Kje in kdaj se dobe vstopnice, bomo pravočasno naznanili.

d— **Brez kontrole** hoče biti socialni demokrati v okrajni bolniški blagajni. Nikdar nismo trdili, da b se bile morda pod došednjo štiriletno upravo okrajne bolniške blagajne po socialnih demokratičnih višile morda kake malverzacije, kake goljufije, poverjenja in to celo morda v socialnodemokratske strankarske namene, ne, tega nismo trdili nikdar, pač pa smo v resnici pisali o javni tajnosti, da so socialni demokrati tekem teh štirih let zagospodarili okrog 175.000 K. Kakor smo čitali v „Rdečem Praporju“, nas hočejo baje socialni demokrati tožiti zaradi te trditve. Prosto jim, naj nas tožijo, bomo vsaj pred sodiščem izvedeli resnico, kako je z okrajno bolniško blagajno, saj tega došedaj ne vemo. Ali je naše delo stvar, ki je ušlo v okrajni bolniški blagajni, ki plačuje svoje prispevke, res dolžno iskati poročilo upravi in stanju okrajne bolniške blagajne po raznih italijanskih socialno-demokratskih glasilih? Ali naj naš slovenski delavec, ki niti italijanskega jezika ne razume, ki ima kot član okrajne bolniške blagajne pravico, da izve take stvari v svojem materinem jeziku, dan na dan kupuje italijanski socialistični „Il Lavoratore“, da bo izvedel, kam gre njegov denar? Ali naj naš narodni delavec, ki noče o socialni demokraciji niti slišati, in tudi nima nobene pravice siliti ga v to, tako prisiljeno podpira njemu sovražno socialistično stranko in njeno propagando, da bo izvedel, kaj počnejo ti socialisti z njegovimi s krvavimi žulji prisluženimi vinarji?!

In to vse še, ko je vendar prokleta dolžnost istih teh socialistov, da mu polagajo račun o njegovem denarju tako, da ga bo lahko umel in da ne bo trpelo pri tem njegovo narodno, njegovo politično prepričanje, saj okrajna bolniška blagajna ni politično društvo! Vsega tega bi ne bilo, ako bi imel slovenski delavec vpogled v poslovanje okrajne bolniške blagajne po svojih lastnih ljudeh, ako bi po svojih somišljenikih izvrševal kontrolo nad upravo okrajne bolniške blagajne. In če je ta uprava tako čista, kakor trdijo socialni demokrati, zakaj ne pripuste kontrole drugih? Če se jim kontrole ni treba bati, čemu se je pa tako zelo branijo? Na to naj nam odgovore gospodje v ulici Boschetto!

d— **Iz nove proste luke** nam poročajo, da so se razmere v zadnjem času zelo izpremenile. Pokazalo se je namreč, kake ljudi je tedaj Pagnini spravljal na listo delavcev v novi prosti luki. Že tedaj smo povedali, da je ves jok in stok Pagninijevih „pristnih Tržačanov“, da ljudje mrejo lakote, ker jim ti prokleti „ščavi“ odjedajo kruh, navadna, prosta laž, da so na listi ljudje, ki imajo svoj dober zaslužek v stari prosti luki, da jih je Pagnini iz stare luke vzel na listo v novi prosti luki, samo da bi naši delavci ne dobili zaslužka. In to se je veliko jasneje pokazalo sedaj. V novi prosti luki je bilo nekaj dni sem precej dela. Bili so v luki trije parniki za razkladanje, a delavcev ni bilo, tistih Pagninijevih lačnih delavcev, ki so točili pred c. kr. namestnikom grenke solze, češ da nimajo kaj jesti, tistih ljudi ni bilo na delo, ker so imeli v stari prosti luki svoj dober zaslužek. In lovili so vam potem ljudi po vseh mogočih vogalih in cestah, samo da so mogli opraviti delo. Dober jim je bil vsak, kdor je bil. Tu niso nič gledali, ali je bil dotičnik Slovenec ali Italijan, ali je bil Tržačan ali ne, vsakega so vzeli. Kje je sedaj tisto „pristno tržačanstvo“? Kje je tisti jok in stok sedaj! Hinavci! — Je pa še nekaj drugega. Pagnini je že takoj iz začetka mislil, da bo nova prosta luka popolna njegova domena in to na podlagi njegove „kooperative“. Toda „kooperativa“ mu je padla v vodo, ker je tudi N. D. O. vložila svojo ponudbo. Ali sedaj zopet študirajo na to „kooperativo“, toda vse zastoj, ne bo je in ne bo. Naj vedo vsi ti ljudje, ki mislijo, da bodo tu kaj dosegli. Naj le poskusijo! Brez nas ne bo nobene kooperative. Sicer pa bo že še prišel čas, ko bomo še jasneje govorili o tej stvari, danes še ni dozorela. Tedaj bo videl Pagnini, da mu ne bo pomagal ves tržaški in drugi italijanski kapital, v prosti luki bo dobil dela slovenski delavec, naj bo njemu ljubo ali pa ne.

d— **V zadevi mestne plinarne (gas)** je v torkovi seji mestnega sveta vložil poslanec dr. Rybář interpelacijo na župana v smislu svoječasne sklepa delavstva mestne plinarne. V interpelaciji se zlasti poudarja, da se protežirajo v mestni plinarni regnikoli, dočim domačine odpustajo. Župan je obljubil, da se bo dal poučiti o razmerah v mestni plinarni in da bo odgovoril na interpelacijo v eni

prihodnih sej. — V mestni plinarni so razmere res take, da je treba ostre metle, da bi se pometla iz nje vsa golazen in vsa grdobija, ki se je nakopičila v njej. V prihodnji številki izpregovorimo o teh stvarih obširneje.

d— **Strašansko se zvijajo** gospodje v prosti luki, odkar so izvedeli, da je delavstvo, katero je bilo na tak čuden način pripravljeno ob zaslužek v novi prosti luki, vložilo tožbo proti upravi c. kr. javnih skladišč. Naravnost neumljivo se nam pa zdi postopanje nekaterih teh gospodov pred obrtnim sodiščem. Tako je neki Michele Furlani, kot zastopnik uprave c. kr. javnih skladišč v isti zadevi, toda na tožbo samo enega tistih delavcev, izpovedal pred obrtnim sodiščem, da je vsakega delavca, ki mu je oddal delavsko knjižico, opozoril nato, da vsak delavec lahko zopet pride po delavsko knjižico, kedar hoče. Zanimala nas je ta Furlanijeva izpovedba tako zelo, da smo vprašali delavce, ali je to resnica. Vsi delavci so, kakor en moč izjavili, da to ni nikdar res, da Furlani kaj takega ni nikomur rekel. Razvidno je torej, da je Furlani pred c. kr. obrtnim sodiščem, ko je šlo za pravico ubogega delavca, izpovedal — **neresno**. Mi pač dobro vemo, kaj bi se zgodilo z delavcem, ki bi storil kaj takega. Hitro, hitro bi bil c. kr. državni pravdnik pripravljen vložiti proti njemu preiskavo zaradi — krive prisega, in uboga para delavec bi romal v preiskovalni zapor. Radovedni smo torej, kaj bo v tej zadevi ukrenilo c. kr. državno pravdnštvo, in kaj bo ukrenila uprava c. kr. javnih skladišč! Poudarjamo, da je dotični delavec prav zaradi te izpovedbe Furlanijeve izgubil svojo tožbo. Delavstvo je pripravljeno vsak čas izpovedati pod prisego, da je Furlanijeva izpovedba neresnična. Naj se da torej delavstvu prilika, do kakše Furlani u, da je izpovedal pred c. kr. obrtnim sodiščem neresnico! Ako je upravi c. kr. javnih skladišč kaj na tem, da ne bo morala prenašati očitaj, da hoče z neresničnimi izpovedbami pred sodiščem oškodovati delavstvo, ako ji je na tem, da se more pokazati pred javnostjo s čistimi rokami, naj sama zahteva, da se začnejo uradne poizvedbe o izpovedbi Furlanijeve pred c. kr. obrtnim sodiščem. In ako se dokaže, da je Furlani izpovedal neresnico, potem naj stori svojo dolžnost ter posadi Furlanija tjakaj, kamor potem spada — na zatočno klop. Ako pa uprava c. kr. javnih skladišč tega ne stori, potem mora vsak človek misliti, da se strinja s Furlanijevo izpovedbo, potem spada tudi ona ravno tja. Delavstvo si bo poiskalo svoje pravice in ne bo prej odnehalo, dokler se stvar ne pojasni popolnoma. To naj si zapomni Furlani i cela uprava c. kr. javnih skladišč!

d— **Velezanimiva obravnava** se je vršila v torek pred tukajšnjem obrtnim sodiščem. Tožilo je namreč 36 delavcev upravo c. kr. javnih skladišč na odškodnino za čas, ko so bili ti delavci na podlagi dogovora pri c. kr. namestniku sprejeti na listo delavcev v novi prosti luki, pa se je ta lista pozneje zvrгла in je bilo od vseh 64 naših delavcev sprejetih samo 6. Tožitelji so se sklicevali nato, da so bili sprejeti v delo, ker se je njihov zastopnik dr. Fran Brnčič popolnoma veljavno dogovoril z ravnateljem c. kr. javnih skladišč c. kr. dvornim svetnikom Minasom vspricho c. kr. namestnika, da se sprejme cela lista, predložena upravi c. kr. javnih skladišč po N. D. O. Od 7. marca naprej so delavci hodili v novo prosto luko, a dela niso dobili. Dne 14. marca pa je dobilo strokovno tajništvo sporočilo od c. kr. dvornega svetnika Minas, da so sprejeti samo Tržačani. Tožitelji so zahtevali za čas od 7. pa do 14. marca odškodnino po 450 K na dan in ravno toliko tudi za 14 dnevni odpovedni rok. Upravo c. kr. javnih skladišč je zastopal odposlanec c. kr. finančne prokureture, navzoč je bil tudi c. kr. dvorni svetnik Minas, delavci pa so se zastopali sami. Ker je bila več kakor polovica delavcev zaprečen h, da bi se bili udeležili obravnave, so pooblastili v smislu postavbe tri svoje tovariše, da jih zastopajo. Pri prvi obravnavi, ki se je vršila v ponedeljek, je predlagal zastopnik c. kr. finančne prokureture, da naj se vsi nenavzoči tožitelji kontumacirajo. V torek je bil zastopnikom delavstva vročen sklep, da se ta predlog odklanja. Pri obravnavi v torek je bil pred vsem zaslišan kot priča dr. Fran Brnčič, ki je vsestransko pojasnil pogajanja, ki so se vršile pri c. kr. namestniku. Povedal je, kako je c. kr. namestnik odločno naložil c. kr. dvornemu svetniku Minasu, da se morajo slovenski delavci sprejeti v novi

prosti luki in mu celo zagrozil, da sicer napravi poročilo na ministrstvu, da bodo vsled tega gotovi uradniki izginili iz proste luke. O teh dogovorih smo že svoj čas obširno poročali. Kot druga priča je bil zaslišan strokovni tajnik N. D. O. Ekar, ki je pojasnil, da je tudi trgovinski minister obljubil, da se sprejme slovensko delavstvo v novi prosti luki. Vsled dogovora pri namestniku je strokovno tajništvo N. D. O. pozvalo priglášeno delavstvo, da gre dne 7. marca na dlo v novo prosto luko. Dela pa vendar ni bilo, ker je drugo delavstvo grozilo slovenskim delavcem, da jim bo porezalo glave, jih pometalo v morje itd. V luki je stal parobrod pripravljen za razkladanje, a delalo se ni. Delavci so ostali brez zaslužka. Z ozirom na trditev znanega Michela Furlanija, ki je pri neki prejšnji obravnavi izpovedal pod prisego, da je sprejema delavske knjižice od delavcev, da dotičnike zabeleži za eventualno sprejetje, in da je pri tem vsakega delavca opozoril, da lahko pride po knjižico, kedar hoče, je izpovedal ta priča, da to ni res Furlani je imel listo že sprejetih delavcev in ni imel drugega opravka, da je na podlagi delavske knjižice konstatiral, da je dotičnik res na listi. **Delavske knjižice so služile le v identificiranju delavcev.** Priča je vse tožitelje vprašal, ali jim je Furlani kedar rekel, da pridejo lahko po knjižice kedar hočejo, a vsi tožitelji so to odločno zanikali in so rekli, da so pripravljene to prisego potrditi. Nato je bil kot priča zaslišan zopet Michele Furlani. In zgodilo se je nekaj čudnega. Pri tej obravnavi, pri kateri je tudi prisegel, ni Furlani več trdil, da so delavci oddajali knjižice le zato, da jih Furlani zabeleži za eventualno sprejetje v delo, temveč le v identificiranje na listi zabeleženih že v delo sprejetih delavcev. Ko ga je nato vprašal sodnik, ali je res povedal delavcem, da vsak čas zopet lahko vzamejo svoje knjižice, se je moč zvijal in zvijal ter pravil, da tega ni rekel vsem, temveč temu in onemu. In ker je sodnik še posebej vprašal, ali je to povedal komu od tožiteljev, ni mogel reči za nobenega! Kedar je torej govoril Michele Furlani resnico? Ali pri prejšnji ali pri tej obravnavi? Ako je govoril resnico pri prejšnji obravnavi, ni govoril resnice sedaj, ako pa jo je govoril sedaj, je ni pri prvi. Moč je izpremenil svoje pričevanje. Naša stvar ni, da bi preiskovali, kako to in zakaj, vemo pa, da more biti resnično pričevanje samo eno, torej da je enkrat pričal po krivem. Konstatiramo torej: **Michele Furlani, za prišeženi delovodja c. kr. javnih skladišč v Trstu, je ali v zadevi Bubič ali pa v zadevi Badalič in tovariši objektivno pričal pred tržaškim c. kr. obrtnim sodiščem po krivem. Da je bilo to pričevanje krivo tudi subjektivno, nikakor ne trdimo, pač pa prepuščamo to v presojo pristojnim oblastim.** — Tožba naših delavcev je bila končno, po skoraj štiriurni razpravi odbita z edinim razlogom, da tožba ni bila naperjena na pravi naslov, ker je bila naperjena proti upravi c. kr. javnih skladišč, ne pa proti generalnemu akordu c. kr. javnih skladišč. Tožitelji bodo seveda nemudoma ukrenili potrebne korake, da dobe svojo pravico, katere jim ne more nihče odreči. Dasiravno je bila torej za enkrat tožba odbita, vendar pa je popolnoma gotovo, da se sedaj, ako se tožba naperi proti generalnemu akordu c. kr. javnih skladišč, da bo stvar dobljena, ker se sedaj pač ne bo nihče več mogel izgovarjati, da toženec ni pravi. Prepričani smo namreč, da bi se bil generalni akord, bi ga bili delavci tožili, izgovarjal na upravo javnih skladišč, kakor se je sedaj uprava na generalni akord. Vsekako so naši delavci že sedaj dosegli lepo moralno zmago pri sodišču, kateri pa v kratkem sledi popolna.

d— **Iz škedenjskih plavžev** nam poroča slovenski delavec: Razmere v škedenjskih plavžih postajajo v vsakim dnevu neznosnejše, za kar se moramo pred vsem zahvaliti znanemu nadinženjerju Neuholdu. Že osmo leto nosim železo in delam na kontrakt, katerega nas je sklenilo dvajset moč, da dobivamo po tolko in toliko od tone. In ko naše delo naredimo, smo prosti, da lahko gremo, kamor hočemo. Če nas pa rabijo za drugo delo, nam morajo plačati po 44 stotink od ure. Tako je pač bilo vsa leta sem, dokler ni prišel semkaj ta Neuhold, ta prava pijavka delavstva. Neuhold je odpravljal ta prosti čas in zahteva, da moramo ostati v tovarni, tudi če smo že dovršili svoje delo. Rekel je celo, da naj tisti, ki odide iz

tovarne pred šesto uro, kar pride drugi dan po delavsko knjž z co. Ub go d lavstvo mora torej po cele ure zastoj se povikati po smrdljivih tovarniških prostorih, kjer se mu slabše godi, kakor prascem v svinjaku, kajti drugače se ne morejo imenovati ti prostori, ki so v naši tovarni namenjeni za — ljudi. Če nas hočejo imeti v tovarni, naj nam napravijo zračne, zdrave sobe. Vsekako bo treba zahtevati komisijo, da si ogleda te prostore. Zlasti opozorjamo nato bolniško blagajno, ki ima prav vsled teh nezdravih prostorov veliko škodo, ker veliko delavcev oboli prav zato, ker so prostori tako nezdravi. Ravno tako pa tudi zahtevamo, da nam ne bo treba hoditi po trikrat tirjat plače za kontraktno delo, temveč naj nam se da, kar nam gre, ne da bi šele morali hoditi tirjat. Toliko za danes, v prihodnje več.

d— **Razglednice N. D. O.** Tovariše delavce in drugo narodno občinstvo opozarjamo na razglednice N. D. O., ki se bodo tudi prodajale na veliki ljudski veselici v nedeljo, dne 1. majnika, na Opčinah. Kdor hoče poslati s ojemu prijatelju ali prijateljici pozdrav, naj ga mu pošlje potom razglednice N. D. O.

d— **Skupina N. D. O. Sv. Marko in sv. Andrej**, ki je nameravala prirediti svojo veliko dne 8. majnika, je z ozirom nato, da priredi ljubljanska N. D. O. ta dan izlet v Trst, preložila to svojo veselico na dan 22. majnika. Vselca se vrši „pri Tirolcu“ pri Sv. Mar. Magdaleni Zg.

d— **Enajst zapovedi**, katerih se mora vsak narodnjak, pred vsemi pa vsak narodni delavec v Trstu strogo držati vsaj prihodnjo nedeljo, sicer.....! 1. Spoznaj, da je 1. majnik veliki delavski praznik, katerega je treba praznovati z vso slovesnostjo. 2. Udeleži se točno ob napovedanem času ob 9. uri dop., manifestacijejskega shoda v Narodnem domu. 3. Bodi moč, ne pa baba, zato ponosno stopaj za zastavo N. D. O. v sprevodu po mestu. 4. S oštuj samega sebe in se ne brigaj za kričanje, ki bodo vpili nate, pokori se le rediteljem. 5. Popoludne točno ob 2. hodi v prostori N. D. O., da odkorakaš z zastavo na Opčine; če ne moreš hoditi, si pa že prej preskrbi tramvajski vozni listek za 1 K gor in dol. 6. Pri sprejemu pri obelisku kriči živio, da te bodo slišali tja dol v Trst. 7. Predno vstopiš na veselični prostor plačaj vstopnino 50 stotink, kakor se spodobi poštenemu človeku, ter ne goljufaj N. D. O. stem, da bi lezel čez zid. 8. Če greš plesat, odštej 10 stotink zase in ravno toliko tudi za plesalko; kajti ni lepo, da bi morala plesalka sama plačati. Ko je ples pri kraju, pojdi hitro s plesnega poda, kamor se pa smeš seveda takoj vrniti za novih 10 vinarjev. 9. Poglej tudi k „Cirilmetodarjevem“ in kupi, kolikor moreš, da bo tudi tu kaj dobička. Ne pozabi razglednic N. D. O. 10. Podpri se z jedjo in pijačo, da ne omagaš, ne pij pa preveč, da tudi ne omagaš. 11. Po končani veselici pojdi lepo domov spat, da ne boš imel v ponedeljek mačka, temveč vedro glavo in zadoščenje, da si dostojno praznoval prvi majnik.

d— **Daroval je** za „Narodnega Delavca“ 1 K tov. Anton Babič v pritrđilo dopisu iz Trsta v „Jutru“. Hvala!

d— **Računski zaključek konsumnih zadrug N. D. O.** Konsumne zadruge zaključijo svoje račune s 1. junijem t. l. Tedaj se bo tudi določila dividenda. Toliko za sedaj članom v pojasnilo.

Organizacijske zadeve.

o— **Izredni občni zbor N. D. O. v Trstu** se vrši nepreklčno v nedeljo, dne 22. majnika, dopoludne ob 8. in pol v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Trstu. Dnevni red priobčimo pravočasno.

Redne odbore seje meseca majnika.

Osrednji odbor: 4., 11., 18. 25. t. m.
Krajevna skupina „sv. Jakob“: 2., 9., 17., 23., 30.
Krajevna skupina „Rožana“: 3., 10., 17., 24., 31.
Krajevna skupina „Škedenj“: 6.
Skupina linoleum: 13., 27.
Skupina „plinarna“: 12., 19.
Skupina Sv. Marko in Sv. Andrej: 7., 21.

Pozivljam skupine, da se strogo držijo tega urnika in ga ne izpreminjajo, ne da bi to naznanile strokovnemu tajništvu.

Strokovni tajnik.

o— **Vsem podružnicam in skupinam!** Pozivljam vse podružnice in skupine, da določijo svoje izkaze o številu rednega članstva in tudi nerednega zadnji čas do 15. majnika, ker se vrši občni zbor N. D. O. v Trstu dne 22. majnika.

d—Zadnja predstava v sezoni.

Nase narodno gledališče priredi v soboto, dne 30. t. m., torej jutri večer zadnjo predstavo v letošnji sezoni. Ob tej priliki se bo ponovila prošla nedeljo tako dobro uspela igra „Martin Krpan“. Ob tej priliki naj se nekoliko ozremo na naše gledališke razmere sploh, v kolikor tičejo pred vsem naše delavstvo. Vsakdo (in najprej pa naša gledališka uprava mora priznati, da ima naše gledališče v narodnem delavstvu svojo največjo oporo. Velikansko večino gledališkega občinstva tvori vendar naše delavstvo, ki res z vse hvale vredno vemo zahaja k gledališkim predstavam. Brez našega delavstva bi bilo narodno gledališče v Trstu nemogoče, to nam mora priznati vsakdo. Zato pa tudi pišem nadaljno le z ozirom na te razmere. V letošnji sezoni se je namreč prav javno pokazalo, da naše občinstvo še ni zrelo za umevanje dramatične umetnosti. Seveda pa mu tega tudi nihče ne more zameriti, kajti vsak začetek je težak, in to se mora upoštevati tudi stališča kritike. V letošnji sezoni, kakor gotovo tudi v vseh prejšnjih, je bilo opaziti, da so bile predstave bolj-ših dramatskih del slabo posečene, in tu ne izvajamo tudi inteligence ne, kajti tudi inteligenca, naj se nam zameri to, ali pa ne, ni kazala boljšega umevanja za take predstave, kakor preprosto ljudstvo. Naravnost izključeno pa je bilo, da bi se bile reprize boljših del posrečile v gmotnem oziru, dasiravno je star fakt, da je v umetniškem oziru ponavadi repriza boljša od premijere. Neumevanje je bilo torej splošno. Odtod tudi dejstvo, da napolni Krpanova „Luca“ gledališko dvorano do zadnjega kotička, dočim smo prepričani, da bi pri predstavi klasične drame, ali da ne pos-žemo tako visoko, splošno drame, ako ni „narodna“ zijala iz vseh strani dvorane praznina. Občinstvo se namreč ni povzpelo še na tisti nivo, da bi iskalo v gledališču izobrazbe, vzgoje, zahaja v gledališče le po zabavi, in za zabavo je treba smeha, za smeh pa zopet veseloligre, ali še boljše burke. In ni stvar lahka zanesti v tako mišljenje tudi le kal izpremembe. Počasi, silno počasi se pretvarja tu ljudsko mišljenje na bolše, in vsled tega trpi narodno gledališče, ki se ima poleg vsega že itak boriti z gmotnimi težkočami, ker ni kapitala, s katerim bi se pokrivali primankljaji umetniško višje stoječih predstav. Ali začeti se mora s takim preosnovnim delom, kajti koncem konca si vendar ne bomo smeli tržaški Slovenci vedno dovoljevali očitanja, da je naše gledališče „šmira“, ki uspeva le po raznih Krpanih in njihovih Lucab. Navadito bo pač treba občinstvo na boljša dramatska dela. Seveda ne bo šlo to tako hitro, kakor bi si želel vsak resnični prijatelj našega gledališča. Mislimo si pa morda na ta-le način: Saj je dovolj dobrih dramatskih del, ki ne izpolnijo celega večera, saj imamo lepih in dobrih enodejank, dvodejank, katere res zaslužijo ime „dela“. Naj se taki eno-ali dvodejanki priključi potem kaj lahkega, veselega, burkast-ga, in občinstvo bo imelo, priliko samo si ustvarjati sodbo in primerjati, kaj je boljše. Navadilo se bo pa tudi samo po sebi ceniti pravo umetnost. Stem pa seveda ne rečemo, da naj bi se popolnoma opustile večje igre, niti drame niti veseloligre in burke. Na vsako toliko časa tudi nekaj popolnoma resnega in nekaj za smeh in kratek čas. Seveda pri vsem tem ni stvar lahka za vodstvo, ni lahko izbirati. Treba j- torej, da so v vodstvu ljudje, ki pred vsem sami dobro znajo razločevati med dobrim in slabim, med umetnostjo in šušmarstvom. Končno bi pa še popolnoma prijateljsko resno svetovali, da naj vodstvo deluje z vsemi svojimi močmi nato, da se odpravi tupatam nepotrebna in narodnemu gledališču v takem slučaju škodljiva konkurenca raznih

drugih narodnih društev, obenem pa da pritegne v svoj delokrog vse one dobre moči, ki so vsled raznih spletk in drugih takih stvari obrnile hrbet narodnemu gledališču. Narodno gledališče je skupna stvar vseh tržaških Slovencev in tu je treba sodelovanja vseh dobro mislečih. Nekoliko potrpljenja in samozataje je treba povsod, kajti da bi bili vsi istih misli, je nemogoče, in prav gledališkega vodstva oziroma vodstva „Dramatičnega društva“ dolžnost je, da pomirjevalno in izravnjevalno vpliva na duhove in si tako pridobi stalen igralski material, s katerim bo lahko stopiti pred občinstvo z boljšim, umetniško višje stoječim repertoarjem, kakor pa. dosedaj. To smo hoteli povedati ob koncu sezone. Povečali smo to v najboljšem namenu, da koristimo dobri stvari. Naj se torej te naše besede tudi tako tolmačijo.

DOPISI.

Gorica. — (Naš prvi majnik.) Kakor povsod drugod, se tudi pri nas v Gorici pripravljajo N. D. O. in podružnica Z. J. Ž. z vsemi svojimi močmi nato, da čim najslovesnejše proslavi delavski praznik, prvi majnik. Že v zadnji številki „Narodnega Delavca“ smo poročali, po kakšnem sporedu se vrši naša slavnost. Danes se le še obračamo na vse naše tovariške delavce iz Gorice in okolice, da se udeleže proslave našega praznika vsi, prav vsi, ravno tako pa tudi na drugo narodno občinstvo, da pride k nam in z nami vred proslavi naš praznik. Zato tudi pričakujemo, da bo v nedeljo popoldne vsa naša narodna Gorica in njena okolica pri nas, da se z nami poveseli našega prvega majnika.

Iz Ajdovščine nam pišejo: Bolj ko se bližamo prvemu majniku, bolj raste navdušenje med našim delavstvom za proslavitev t-ga našega, delavskega praznika, ki ga slavi dne 1. majnika naša podružnica N. D. O. in podporno društvo. In prav je tako, tudi mi ajdovski in šturijski trpinji delavci hočemo praznovati ta veliki dan našega probujenja, tudi mi hočemo praznovati svoje vstajenje iz robstva, iz katerega nas je izbavila edino le Narodna delavska organizacija. Zato pa bo tudi naš prvi majnik naš najlepši dan, kolikor smo jih doživeli dosedaj. Poročali smo že v zadnji številki, kako nameravamo praznovati ta naš praznik. Danes naj le še dostavimo, da se vrši v slučaju, da nam slabo vreme pokvari veselje in prostem, popoldnanska zabava s plesom v dvorani g. Bratine v Ajdovščini. Pozivljamo torej naše delavstvo in vabimo vse njegove prijatelje, da se udeleže v čim največjem, v popolnem številu proslavitve našega delavskega praznika. Naš delavski praznik bodi obenem praznik vsega našega prebivalstva. Zato pa v nedeljo, dne 1. majnika, vse k nam, da z nami proslavite naš prvi majnik!

Iz delavskega sveta.

ds—Predujem in odpuščenje z dela. Neka češka korespondentinja na Dunaju z mesečno plačo 100 K, ki je vodila celi zavod v slučajni odsotnosti gospodarjevi, je bila odpuščena, ker si je na baje neupravičen način vzela predujma 40 K iz poverjene si blagajne. Korespondentinja je vložila tožbo pri obrtnem sodišču in trdila, da je bila upravičena vzeti si iz blagajne svoto 40 K kot predujem na svojo plačo, ker ni upravljal samo blagajne temveč celo podjetje in ker je bila petnajstega izplačljiva polovica njenega mesečnega zaslužka. V blagajno je vložila potrdilo, da si je vzela predujem. Obrtno sodišče je prisodilo korespondentinji odškodnino za 14 dnevni odpovedni rok s sledečo utemeljitvijo: ali je bila tožiteljki

izrecno poverjena uprava podjetja, ali ne, v resnici jo je vendar upravljal, ker ni bil v to nihče drug poverjen. Z ozirom na to zaupno stališče se je tožiteljica mogla smatrati za upravičeno, da si sama vzame predujem v odsotnosti gospodarjevi. Ni bila to torej nikaka velika pogreška, ko si je sama vzela iz blagajne svoto, katerega niti presežala že zaslužene polovice mesečne plače. Da ni hotela oškodovati delodajalca, je jasno iz okolnosti, da je položila v blagajno potrdilo o predujmu, ki si ga je vzela. Takojšnji odpust je bil potemtakem nezakonit.

ds—Vprašanje brezposelnosti se skuša čim dalje tem bolj intenzivno reševati v vseh kulturnih državah. Najprej so se začele baviti s tem vprašanjem strokovne organizacije delavske, za njimi pa občine in države. Delavske strokovne organizacije so uvedle podpore za svoje brezposelne člane, občine in države pa so uvedle takozvano d-elo za silo. Ali vse te uredbe vendar nikakor ne zadostujejo, da bi se odvrnile vse zle posledice brezposelnosti. Zato so posegli po takozvanem gentskem zistemu. Strokovne organizacije podpirajo svoje člane v brezposelnosti, a pri tem jim daje gotovo podporo občina. Obč ne prispevajo k podpori brezposelnega delavca polovico. Za neorganizirane delavce so uvedli v mnogih krajih prisilno štedenje. Gentski zistem se je uvedel največ v Belgiji, Nizozemski in Nemčiji. Na Francoskem, Danskem in Norveškem se je gentski zistem celo podržavil. Omenjene prispevke brezposelnim delavcem daje država. Najdalje so šli v zadevi rešitve vprašanja brezposelnosti na Angleškem, kjer se je za gotove stroke uvedlo državno zavarovanje proti brezposelnosti. Sedaj se poskuša, da bi se vprašanje brezposelnosti rešilo tudi mednarodno. To je program mednarodne konference, katere se vrši dne 18. avgusta t. l. v Parizu. Konferenca se bo bavila z mednarodno statistiko brezposelnosti, posredovanjem dela in zavarovanjem proti brezposelnosti.

Odgovorni urednik: STEFAN KOS.
Lastnica in izdajateljica: NARODNA DELAVSKA ORGANIZACIJA v Trstu.
Tiska: TISKARNA „EDINOST“ v Trstu.

S sliko! NOVOST! S sliko!

Ravnokar je izšel

3. snopič „VEČ LUKI“.

Halleyev komet

ali

ne bo nas še konec 19. maja.

Cena 30 st., s poštnino 40 st.

Dobiva se v vseh knjigarnah in trafikah kakor tudi v založni tiskarni Iv. Pr. Lampreta v Kranju.

Podpisani naznanja sl. občinstvu, da je prevzel

pekarno in sladščičarno

ul. Molin Grande št. 9.

kjer ima na razpolago trikrat na dan svež kruh in razne sladščiče, potice itd.

Udani Josip Taučar.

Rojančani in meščani!

Zahajajte v II. skladišče konsumne zadruge članov N. D. O. (ulica Miramar).

Prva slovenska knjigovoznica

Anton Repenšek

Trst, ulica Cecilia, št. 9.

priporoča se slavnemu občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela.

Prva slovenska odlikovana krojačnica.

Moderno urejeno krojačnice ima naš član Poštna ulica št. 9. Velika zaloga vzoreev za moške obleke za spomladanski in letni čas od 50 kron naprej. Izdeluje vsakovrstne obleke po meri.

Svoji k svojim!

August Stular, krojač.

Največja slovenska manifakturna trgovina v Trstu.

Križmančič & Breščak

ulica Nuova št. 37.

V zalogi se nahaja velikanska izbira vsakovrsnega modernega blaga, za spomlad in leto, moške in ženske obleke, raznovrstno perilo, preproge zavese itd. Velikanska izbira vsakovrsne drobnarije, za šivilje in krojače vse po najnižjih konkurenčnih cenah.

Udom N. D. O. dajeva 10% popusta

Prilporeča se kot Slovenca slav. občinstvu za najobilnejši obisk.

Delniška glavica:

K 15.000.000.

Telefon 19-95.

OSREDNJA BANKA

ČEŠKIH HRANILNIC

Vlog okoli:

K 100.000.000

Naslov za brz.: SPOROBA NKA

Podružnica v Trstu — Piazza del Ponterosso 3.

4%

vloge na knjižice.

Premijene vloge

4³/₄%

MENJALNICA. — BANČNO TRGOVANJE VSEH VRST. — Centrala denarnih

zavodov avstro-ogrskih. — Izdaja sirotinsko-varne 4% bančne obligacije.

Konsumna zadruga N. D. O.

Prodajalne: ulica Bosco 17.

II. ul. Miramare

Telefon: štev. 23-21.

III. v Škednju.

Čisti dobiček tega Vašega prvega gospodarskega podjetja je namenjen le vam in Vaši sveti stvari!

Ernest Pegan, Trst

Ulica Caserma 19 (nasproti kavarne Commercio)

Trgovina s svežim in pre-
kajenim svinjskim mesom.

Vse vrste salami. Najfin. sir. Mast. Konserve. Praške in graške gnjati.

Razne klobase. — Moderno opremljen beffut.

Vedno sveže DBEHERJEVO PIVO. — KRAŠKI TERAN. — Garantirana
PRISTNA VINA iz prve vipavske vinorejske zadruge. ŠAMPANJEC. - DE-
SERTNA VINA. — LIKERJI ODLIKOVANIH TVRDK.

Gostilničarjem se daje primeren popust.

Podpisani priporoča slavnemu občinstvu svojo

DOBROZNANO ŽGANJARNO

vogal Cecilia-Gega

ima vsakovrstnih ptujih in domačih vin, toči najpristnejši Kranjski bri-
njevce, Dalmatinski in Vipavski tropinovec ter vsakovrstne sladčice

Bonefačič Gajo.

MODERNO POHIŠTVO!

TRST

PETER JERAJ

ULICA SV. KATARINE ŠT. 13

VOGAL ULICE V. BELLINI

Cene nizke **M. AITE** brez konkurence

Velika zaloga z manifakturnim blagom

ulica Nuova št. 36, vogal ul. S. Lazzaro, s podružnico ul. S. Lazzaro 5.

V obeh prodajalnicah dobiva se razno blago boljše kakovosti in najmodernejše
iz prvih tovarn, posebno pa snovi za moške in ženske obleke, srajce, ovratnike,
ovratnice, tudi velkanska izbira platnega in bombažnega blaga, prtov in prtičev
ter vsake vrste perila tudi iz bombaža, ali platna. Veliki izbor vsakovrstnih odej,
kakor tudi koltri lastnega izdelka. Pletenike, svilenine, raznovrstni okraski za
šivilje in kitničarke. VELIKANSKI IZBOR SNOVI ZA NARODNE ZASTAVE
IN DRUŠTVENE ZNAKE.

Kupljeno blago, katero slučajno ni ugajalo, se zamenja ali
pa sed enar vrne brez nikakih zadržkov. Poskusiti in se prepričati.

VINKO SKERK

PEKARNA in -
SLADČIČARNA

TRST, ul. Acquedotto 15,
podružnica ul. Miramare 9.

V moji pekarni se vdobi vsaki dan trikrat frišen
kruh in se dovaža vsak čas tudi na dom. Dobi se tudi
najfinejše moke iz najboljših mlinov biškote in posebno
pa specialiteto za čaj. — Dobi se tudi veliko izbero
buteljki ruma in vsake vrste čaja ter vse to po naj-
nižji ceni. Spoštovanjem **VINKO SKERK.**

Članom N. D. O. pozor

Poslužite se vsi ur in zlatanine

v ulici del Rivo 26

Velika zaloga žepnih in stenskih ur ter
vsakovrstne zlatanine. Izvršuje vsako popravo,
ter jamči za 2 leti.

Članom N. D. O. so znižane cene.

udani **Alojz Povh, urar.**

Zaloga likerjev v sodčkih in butiljkah

Jakob Perhanc

TRST — Via delle Acque — TRST

Veliki izbor vsakovrstnih najfinjših in starih
vin v buteljkah. Postrežba točna. Cene zmerno.
Se priporoča svojim rojakom za naročbe bodisi
na debelo ali na drobno za razne slavnosti, po-
roke, krste, družinska pogoščenja itd. Za poletni
čas se priporoča malinovec in tamarindo.

Tomo Kelemenich

krojač

ul. Giulia št. 31. I. ndst.

priporoča svojo moderno urejeno krojač-
nico, v kateri se izvršuje vsa dela spa-
dajoča v krojaško obrt. — Cene zmerno
Svoj k svojim!

Filip Ivanišević

: zaloga dalmatinskega vina :

lastni pridelek v Jesenicah pri Omišu

v ulici Valdirivo 17 (Telefon 1405)

v kateri prodaja na malo in veliko. — Nadalje
priporoča slav. občinstvu svoje gostilne
„Alf Adria“ ul. Nuova št. 11 in „Al fratelli
dalmati“ ulici Zudeche št. 8 v katerih toči
svoja vina I. vrst.

Književne novosti:

GREGOR IO: Poezije, zv. IV. K 2.90

GOVEKAR: „Dobra gospodinja“,

gospodarska knjiga za naše mlade

gospodinj, vezano 2.90

„Štiri ruske slike“, povesti 1.50

BENES: „Brodskovski odvetnik“. 4.00

Kip Gregorčiča 4.00

Vsakovrstne mašne knjige po raznih
cenah.

NOVOST! NOVOST!

**Nakiti za dvorane in vrte pri
zabavah**

v belo-modro-rudečih barvah, komad po 4
metre dolg stane po 40, 50, 60 in 80 vinarjev.

Vse te knjige, papir in potrebščine
se dobivajo v

Slovanski knjigarni in papirni

Josip Gorenjec

TRST, Via Valdirivo 40.

Josip Stolf mizarski mojster

TRST, ulica Bel-
vedere št. 8. izdeluje vsakovrstna mizarska dela.

Podpisani priporoča sl. občinstvu svojo

dobroznano žganjarno

v ulici Miramar I, nasproti kolodvoru
južne železnice, kjer toči najpristnejši kranj-
ski brinjevec, vipavski tropinovec in pre-
vrste slivovec itd. Ima na razpolago tudi
razne sirupe in druge likerje.

Ferdinand Pečenko.

.. Vsi Slovenci v slovensko trgovino! ..

V. DOBAUSCHEK

TRST, ul. Glosuè Carducci 11 (prej ul. Torrente), TRST.

Zaloga izgotovljenih oblek in perila za moške. Kupi-
jem v veliki množini od prvih tovarn, prodajam mnogo
in imam male stroške ter mi je tako omogočeno prodajati po

neverjetno nizkih cenah

Za novo sezono, velikanski prejemki blaga, 5000 oblek
za moške in dečke od K 14.— do 60.— Izven tega bo-
gata izbira, kostumov, površnikov, jopičev, telovnikov, hlač,
srajce, jopič, spodnjih hlač, nogavice, ovratnikov, manšetov,
halj, montur (terlis) in vsih drugih predmetov za moške.

Specijaliteta lastnega izdelka za delavce; srajce z kor-
monskega exforta ter močne hlače in spodnje hlače.

Zgotovljajo se obleke za moške po meri.

Časna krojačnica.

Use po nizkih cenah.

Govori se slovensko.

Priporočam se na najtopleje za Vašo blagohotno
podporo.

AUSTRO-AMERIKANA - TRST

Redna brzoplovba mej Trstom, Italijo, Grško, Severno in Južno Ameriko.

Prvi odhodi iz Trsta:

14. maja parnik „Alice“ Novi-York via Patrasso-Palermo.

26. maja parnik „Laura“ v Buenos-Aires via Almeria-Las Palmas.

Veliki transatlantski parniki z dvojnimi vijakom, preskrbljeni z obširnimi in luksoznimi

inštalacijami, za potnike I. in II. razreda. — Marconijev brzojav.

Za informacije se je oglašiti pri ravnateljstvu v Trstu, ulica Molina Ploccolo št. 2. ali

pa h kateremu si bo di agentu ali korespondentu družbe.

Podpisani priporoča sl. občinstvu svojo

.. **žganjarno** ..

ulica Petronio številka 1.

A. B.

KUPUJTE VSI

Kolinsko kavino primes!

-- JADRANSKA BANKA v TRSTU --

Via della Cassa di Risparmio št. 5 (lastno poslopje).

KUJUJE IN PRODAJA

VREDNOSTNE PAPIRJE

(RENTÉ, OBLIGACIJE, ZASTAVNA PISMA,
PRIJORITETE, DELNICE, SREČKE i. t. d.)

*** **VALUTE IN DEVIZE** ***

PREDUJMI NA VREDNOSTNE PAPIRJE IN BLAGO
LEŽEČE V JAVNIH SKLADIŠČIH.

Escompt menic in inkaso, borzna naročila

SAFE-DEPOSITS

Promese k vsem žrebanjem. — Zavarovanje srečk.

Menjalnica

4¹/₄ 0

VLOGE NA KNJIŽICE

— TEKOČI IN ŽIRO RAČUN —

VLOŽENI DENAR OBREŠTUJE

SE OD DNE VLOGE DO DNE VDIGA. : : :

STAVBNI KREDITI - KREDITI PROTI

DOKUMENTOM VKRCANJA. — — —

Uradne ure: 9 — 12., 2.30 — 5.30. — Brzjavil: „JADRANSKA“ — Trst. — Telefon: 1463 in 973.